

ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ ਜੀ

ਰਾਜ ਨੀਤ ਦਾ ਬੁਧ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਗ੍ਰੰਥ

ਸਾਰ ਮੁਕਤਾਵਲੀ

ਜੇ. ਅਸ. ਸੰਤ ਸਿੰਘ

ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼

ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਲੇ ਲੁਹਾਰੀ ਦ੍ਰਵਾਜੇ

ਅੰਦ੍ਰ ਚੌਕ ਮਤੀ ਲਾਹੌਰ

ਰਾਜ ਨੀਤ ਦਾ ਬੁਧ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਗ੍ਰੰਥ

ਸਾਰਕ੍ਰਤਾਵਲੀ

ਜਿਸਨੂੰ

ਜੇ. ਐਸ. ਸੰਤਸਿੰਘ ਐਂਡ ਸਨਜ਼
ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਲੇ ਲੁਹਾਰੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ, ਅੰਦਰ ਚੌਕ ਮੱਤੀ,
ਸੱਚਦੇਵ ਬਿਲਡਿੰਗ, ਲਾਹੌਰ
ਨੇ
ਮਰਕਨਟਾਇਲ ਪ੍ਰੈਸ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਬਾਬੂ ਗੋਪਾਲਦਾਸ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ
ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਛਪਵਾਈ ॥

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਅਥ ਸ੍ਰੀ ਸਾਰੁਕਤਾਵਲੀ ਭਾਖਾ ਲਿਖਯਤੇ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਪ੍ਰਥਮ ਨਮਾਮਿ ਮਮ ਯੋਗੀ ਰਿਦੈ ਨਿਵਾਸ ॥ ਭੋਗੀ
ਰਿਦਯ ਉਦਾਸ ਜੋ ਵੈ ਮਮ ਸੁਪਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ਦਵੈਯਾ ਛੰਦ ॥
ਗਣਪਤਿ ਨ੍ਰਿਪਵਤ ਭਗਤ ਪ੍ਰਜਾ ਕੇ ਨਮੋਂ ਕਨੰ ਕਰ ਅੰਗੀਕਾਰ
ਕਾਮਚੋਰ ਬਿਘਨੀ ਬੁਧਿ ਸਸ ਕੇ ਪ੍ਰਤਿ ਦਿਨ ਕ੍ਰੂਰ ਹੈ ਤਾ
ਪ੍ਰਹਾਰ । ਰਿਦਯ ਨਿਕੇਤ ਸਮਾਦਿ ਵਿਭੂਤੰ ਕਰਣਾ ਕਰ ਕਰ
ਬਿਸਥਾਰ। ਤਾਤੇ ਮੈਂ ਤਿਹ ਕਰੁਣਾ ਕਰ ਕੋ ਕਰੋਂ ਅਨੇਕ ਸੁਭ
ਜੁਹਾਰ ॥ ੨ ॥ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ ॥ ਨਮੋ ਸਾਰਦਾ ਮਾਤ ਵਿ
ਪ੍ਰਦੈਨੀ। ਕਰੋ ਮੇਧ ਮੇਧਾ ਯਥਾ ਕੰਤ੍ਰਿਬੈਨੀ । ਕਰੋ ਨਸ਼ਟ ਮੋ
ਸਾਂਤਾਦਿ ਦਿੱਜੈ । ਹਰੋ ਅਪਿ ਕਾਰੀ ਰਿਦੈ ਧਾਮ ਕਿੱਜੈ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਥ ਸ੍ਰੀ ਸਾਰੁਕਤਾਵਲੀ ਭਾਖਾ ਕ੍ਰਿਤ ਹਰਿਦਯਾਲ। ਵਰਣਾਰਥ ਕੇ ਦੇਖਕੇ ਬੁਧਿਜਨ ਪਢੋ ਸੰਭਾਲ ॥ ੪ ॥ ਨਉ ਘਟ ਦ੍ਵੈਸਤ ਮੂਲ ਬ੍ਰਿਤਿ ਪੰਦ੍ਰਸ ਤਿਹ ਅਧਯਾਇ । ਕੰਠ ਧਰੇ ਜੜਤਾ ਹਰੇ ਮੰਗਲ ਅੰਗ ਲਗਾਇ ॥ ੫ ॥ ਭਾਖਾ ਸਾਰੁਕਤਾਵਲੀ ਸੂਕ-ਤਾਵਲੀ ਮੂਲ । ਕੇਚਿਤ ਭਾਖੈਂ ਸਭਾਜਿਤ ਤ੍ਰਿਤੀ ਨਾਮੁ ਅਨਕੂਲ ॥ ੬ ॥ ਅਥ ਦੋ ਸ਼ਲੋਕ ਕਰਕੇ ਮੂਲ ਮੰਗਲਾ ਚਰਨ ਕਹੇ ਹੈਂ ॥ ਛਪਯ ਛੰਦ ॥ ਧਰਮ ਸਰਬ ਸੁਖ ਖਾਨ ਜਾਨ ਸਭ ਕੋ ਹਿਤਕਾਰੀ। ਧਰਮ ਧਰੇ ਬੁਧਿਮਾਨ ਨਿਰੰਤਰਿ ਚੀਤ ਮਝਾਰੀ ॥ ਧਰਮ ਸਰਬ ਸੁਖ ਹੇਤੁ ਨਿਖਲ ਕਿਲ ਕਲਿਮਲ ਖੋਵਤ । ਤੀਨ ਦੇਵ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਮ ਸੇ ਕਰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਤ । ਦਸਅਸ਼੍ਰ ਨਰਕ ਕੁਸ਼੍ਰਨ ਵਿਖੇ ਧਰਮ ਬਾ [illegible]ਰ ਨੀਤ ਗਮ । ਹੈ ਧਰਮ ਸਾਰ ਸੰਸਾਰ ਮੈਂ ਤਾਂਤੇ ਧਰਮ ਮਾ ਮਮ ॥ ੭ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਆਨ ਸੁਹਿਰਦ ਨ ਧਰਮ ਬਿਨਾਂ

ਜਨ। ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੋ ਸਹੀ ਧਰਮ ਧਨ ॥ ਧਰਮ ਧਰੌਂ ਮੈਂ ਨਿ
ਚਿਤ ਅੰਤਰ। ਮੁਝੇ ਪਾਲ ਹੇ ਧਰਮ ਨਿਰੰਤਰ ॥ ੮ ॥ ਦੋਹਰਾ
ਅਥ ਪ੍ਰਥਮੇ ਦਸ਼ ਛੰਦ ਕਰ ਵਰਨੇ ਧਰਮ ਮਨਾਕ। ਧਰ
ਸ੍ਵਰੂਪ ਨਮਿਤਿ ਬ੍ਰਿਧਿ ਇਸਥਿਤਿ ਨਸ਼ਟ ਵਿਪਾਕ ॥ ੯ ॥ ਦੋਹਰਾ
ਖਿਮਾ ਅਹਿੰਸਾ ਦਯਾ ਮ੍ਰਿਦੁ ਸਤ ਬਚਨ ਤਪ ਦਾਨ ॥ ਸੀਲ ਸੌ
ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਬਿਨਾ ਧਰਮ ਲਿੰਗ ਦਸ ਜਾਨ ॥ ੧੦ ॥ ਚੋਪਈ
ਉਪਜੇ ਧਰਮ ਵਾਕ ਸਤਕਰ ਅਤਿ। ਦਯਾ ਦਾਨ ਕਰ ਧਰਮ
ਨਿਤ। ਇਸਥਿਤਿ ਧਰਮ ਖਿਮਾਂ ਕੇ ਸੰਗਾ। ਧਰਮ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰ
ਵਿਭੰਗਾ ॥ ੧੧। ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਭ ਕੁਲ ਜਨਮ ਸਰੂਪਤੁਨ
ਭੋਗ ਸੰਪੱਤ। ਪੰਡਿਤ ਦੇਹ ਅਰੋਗ ਪੁਨ ਧਰਮ ਜਾਨ
॥ ੧੨ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਧਰਮ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਿਤ ਬੇਦ ਬੀਚਾਰ
ਦਾਨ ਸੁਭਾਵ ਜੁ ਧਾਰੈ। ਇੰਦ੍ਰਯ ਅਰਥ ਵਿਰਾਗਹ ਮ ਨਿ

ਜਿਹ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸਫਲ ਜਨਮ ਤਿਹ ॥ ੧੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇੰਦ ਬਿਨਾ ਜਿਉਂ ਮੰਦ ਨਿਸਿ ਮੰਦ ਕੰਜ ਬਿਨ ਤਾਲ । ਜੀਵ ਮੰਦ ਤਿਉਂ ਧਰਮ ਬਿਨੁ ਤਾਂਤੇ ਧਰਮ ਨ ਟਾਲ ॥ ੧੪ ॥ ਸਮ ਸੰਤੋਖ ਨ ਔਰ ਸੁਖ ਤਪ ਨ ਖਿਮਾਂ ਸਮ ਜਾਨ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਸਮਦਾਨ ਨਹਿ ਧਰਮ ਨ ਦਯਾ ਸਮਾਨ ॥ ੧੫ ॥ ਚਾਰੋਂ ਫਲ ਮੈਂ ਏਕ ਭੀ ਉਪਜੈ ਰਿਦੈ ਨ ਜਾਸ । ਅਜਾ ਗਲੇ ਕੇ ਕੁਚਨ ਜਿਉਂ ਜਨਮ ਬਿਅਰਥ ਹੈ ਤਾਸ ॥ ੧੬ ॥ ਧਰਮ ਪਰਮ ਪਾਰਸ ਅਹੈ ਜੋ ਦਾਇਕ ਫਲ ਚਾਰ ॥ ਤਾਂਤੇ ਜਿਉਂ ਕਿਉਂ ਧਰਮ ਕੋ ਧਰੇ ਜੁ ਬੁੱਧਿ ਉਦਾਰ ੧੭ ॥ ਕਬਿਤ ॥ ਨਾਗ ਸੋਭੈ ਮਦਕਰ ਨੀਰ ਸੋਭੈ ਇੰਦੀਵਰ ਨ ਸੋਭੈ ਹਿਸ ਕੋਰ ਨਾਰਿ ਸੀਲ ਰਤਿ ਤੇ । ਸੋਭਤ ਤੁਰੰਗ ਜਵ ਮ ਸੋਭੈ ਉਤਸਵ ਸੋਭੈ ਵਯਾਕਰਨ ਰਵਿ ਨਦੀ ਹੰਸਿ ਗਤਿ ਤੇ । ਭਾ ਸੋਭੈ ਵਿਦਯਾਵਾਨ ਕੁਲ ਸੋਭੈ ਸੁਭ ਸੰਤਾਨ ਪਾਨ ਸੋਭੈ ਕਰੈ

ਦਾਨ ਖਿਤ ਖਿਤ ਪਤਿ ਤੇ ॥ ਮੂਢ ਸੋਭੈ ਕਰੈ ਮੌਨ ਸਿਖੀ ਸੋਭੈ ਪ
ਹੌਨ ਸੋਭੈ ਅਤਿਸੈ ਤ੍ਰਿਭੌਨ ਧਰਮੀ ਸੁਮਤਿਤੇ ॥ ੧੮ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਖ
ਦੁਖੀ ਨਰ ਜਗਤ ਮੈਂ ਧਰਮ ਕਰੇ ਜੋ ਕੋਇ । ਸੁਖੀ ਕਰੈ ਤਬ ਸੁ
ਬਢੈ ਦੁਖੀ ਕਰੈ ਦੁਖਿ ਖੋਇ । ੧੯ ॥ ਸਤ ਦੋਹੇ ਦੋ ਚੌਪਈ ਉੱਤ
ਏਕ ਕਬਿੱਤ । ਦਸੇ ਛੰਦ ਆਨੰਦਮਯ ਬਸੇ ਜਿਸੇ ਨਿਤ ਚਿੱਤ ॥ ੨੦

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਰੁਕਤਾਵਲੀ ਤਾਸ ਪ੍ਰਥਮ ਅਧਯਾਇ । ਧਰ
ਨਿਰੂਪਯੋ ਤਾਸ ਮੈਂ ਕਵਿ ਹਰਿ ਦਯਾਲ ਸੁਭਾਇ ॥ ੧ ॥ ਦੋਹਰਾ
ਗੁਰ ਕੀ ਕੀਰਤਿ ਦੂਸਰੇ ਸਾਤ ਸਲੋਕ ਉਚਾਰ। ਜਾਂਕੇ ਸੁਨੇ ਅ
ਤੇ ਹੋਇ ਤ੍ਰਿਤਾਪ ਪ੍ਰਹਾਰ ॥ ੨ ॥ ਦਰਬ ਖਰਚ ਸਤ ਪਾਤ੍ਰ ਮੈਂ ਜ
ਜਾਇ ਗੁਰ ਸੇਵ । ਹਰਿ ਸਿਮਰਨ ਮਹਿ ਚਿੱਤ ਜਿਹ ਵਹੁ ਪੀ
ਸ੍ਰਤਿ ਭੇਵ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਪੂਛੇ ਗੁਰੁ ਤੇ ਸੁਭ ਸਿਖ ਤਦੀ
ਗਯਾਨਵੰਤ ਹੋਵੈ ਨਿਜ ਯਦਪਿ । ਗੁਰੁ ਨਿਸਚਯ ਯੁਤਬਚਨ

ਜਬ। ਦੇਹ ਸਿੱਖ ਕੋ ਪਰਮ ਸ਼ਾਂਤਿ ਤਬ ॥ ੨ ॥ ਤੋਟਕ ਛੰਦ ॥ ਗੁਰੁ ਕੀਰਤਿ ਕੋ ਅਪਰੋਖ ਕਰੇ। ਜਸਿ ਬਾਂਧਵ ਮੀਤਨ ਪ੍ਰੋਖਰ੍ਰੇ। ਭ੍ਰਿਤਿ ਦਾਸ ਜਸੈ ਕਰ ਮਾਂਤ ਗਹੈ। ਅਬਲਾ ਸੁਤ ਓਪ ਕਬੀ ਨ ਕਹੈ ॥ ੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਜ ਗੁਰੁ ਮੰਤ੍ਰ ਦਰਿਦ੍ਰ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰਹਿ ਅਵਗਯਾ ਘਾਤ। ਤਿਆਗ ਦੇਤ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਜੇ ਸਿਧ ਭੀ ਨਰਕੇਂ ਜਾਤ ॥ ੪ ॥ ਤੋਟਕ ਛੰਦ ॥ ਗੁਰੁ ਕੇ ਧਨ ਕੋ ਜਨ ਜੋ ਹਰ ਹੈ। ਹਤਤੇਜ ਵਿਭੂਤ ਦੁਖੀ ਮਰ ਹੈ। ਧਰਮਾਦਿ ਟਰੇ ਨਰਕੇ ਸੁ ਪਰੇ। ਉਪਜੇ ਪੁਨ ਤੇ ਸ੍ਵਪਚਾਦਿ ਘਰੇ ॥ ੫ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੁਗਧ ਨਿਪੁੰਸਕ ਵਿਕਲ ਮਨ ਬਿਨ ਬਿਬੇਕ ਦੁਰਭਾਗ। ਨੀਚ ਕਰਮ ਨੀਚਹਿ ਕਰੇ ਗੁਰੁ ਨਿੰਦਾ ਮਹਿ ਰਾਗ ॥ ੬ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਗਜ਼ਾਨ ਸਲਾਕਾ ਦੇ ਬੁਧਿ ਲੋਚਨ। ਕਰ ਹੈ ਤਮ ਅਗਜ਼ਾਨ-ਵਿਮੋਚਨ। ਨਿਰਾਵਰਣ ਦ੍ਰਿਗ ਕਰੈ ਜੁ ਸ੍ਰੀਗੁਰੁ। ਨਮੋ ਨਮੋ ਤਿਹ ਚਰਣਧਾਰ ਉਰ ॥ ੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤ੍ਰੈਦੋਹੇ ਤ੍ਰੋਟਕ

ਉਭੇ ਦੋ ਚੌਪਈ ਨਿਹਾਰ । ਮੁਨਿ ਸ਼ਲੋਕ ਮਨ ਸੋਕ ਕੋ ਕਾਟੈ ਕਰੈ ਨ ਬਾਰ ॥ ੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਰੁਕਤਾਵਲੀ ਤਾਸ ਦੂਤੀ ਅਧਜਾਇ। ਗੁਰ ਉਪਮਾਂ ਤਾਂਮੈ ਕਹੀ ਕਵਿ ਹਰਿਦਯਾਲ ਸੁਭਾਇ ॥ ੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਵਿਦਜਾ ਵਰਨੇ ਤੀਸਰੇ ਛੰਦ ਅਠਾਈ ਮਾਨ । ਵਿਦ ਪਾਤ੍ਰ ਅਪਾਤ੍ਰ ਪੁਨ ਬ੍ਰਿਧਾਬ੍ਰਿਧ ਨਿਦਾਨ ॥ ੧ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਇ ਵੇਦ ਕੋ ਗਜਾਨ ਸੁ ਜਾਨਨ ਕੇ ਅਭਿਮਾਨ ਮਦਾਦਿ ਵਿਕ ਵਿਨਾਸੇ । ਪੁਨ ਕੇਚਿਤ ਨੀਚਨ ਕੋ ਵਹੁ ਬੋਧ ਮਦੈ ਅਭਿਮ ਵਿਕਾਰ ਨਿਵਾਸੇ । ਅੰਚੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਾਸ ਹਲਾਹਲ ਹੈ ਨਹਿ ਔ ਵੈਦ ਨਹੀਂ ਕਛੁ ਤਾਸੇ। ਸਨ ਪਾਤ੍ਰ ਕੁਪਾਤ੍ਰ ਕੋ ਸੋਧਕੈ ਬੋਧ ਕਰੇ ਬੁ ਵਾਨਜੋ ਬੁਧਿ ਪ੍ਰਕਾਸੇ॥ ੧ ॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਮੈਥੁਨ ਸੈਨੰ ਅੰਹਾਰ [illegible] ਤੀਨੋ ਤਜੈ । ਪਾਠ ਸਹਤ ਪੁਨ ਚਾਰ ਤਜੈ ਸਾਂਝ ਮੇਂ ਧੀਰ ॥ ੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ [illegible] ਵਿਆਧੀ ਆਲਸੀ ਕੁਮਤਿ ਰਸਕ

ਦੁਖੀ

ਸੋਇ ॥ ਤਿੱਹ ਅਧਿਕਾਰ ਨ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕੋ ਖਟ ਦੇਖੀਜਨ ਜੋਇ ॥ ੩ ॥
ਸੰਕਰ ਛੰਦ ॥ ਕਛੁ ਘ੍ਰਿਤ ਸਨੇਹ ਨ ਲਵਣ ਤੰਦੁਲ ਤੱਕ੍ਰ ਧਾਂਮ ਨ
ਦਾਂਮ । ਯਾ ਸੰਚਰੀ ਜਿਹ ਚਿੱਤ ਚਿੰਤਾ ਧਾਂਮ ਕੀ ਦੁਖ ਧਾਂਮ ॥ ਭਈ
ਨਾਸ ਪ੍ਰਾਕ ਅਗਾਮ ਕੀ ਬੁੱਧਿ ਮੂੜ੍ਹ ਮੋਹਿਓ ਬਾਂਮ ॥ ਅਧਿਕਰ
ਨਹਿ ਤਹਿ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕੋ ਸੋ ਭਜੇ ਨਿਤ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ॥ ੪ ॥ ਸੋਰਠਾ ॥
ਜਿਹ ਨਿਜ ਮਤਿ ਕਛੁ ਨਾਹਿ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਤਹਿ ਕੋ ਕਜ਼ਾ ਕਰੇ । ਲੋਚਨ
ਬਿਨ ਜੋ ਆਹਿ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬੀ ਕਜ਼ਾ ਕਰੈ ਤਿੰਹ ॥ ੫ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬੀਚ
ਅਸ੍ਰਮੀ ਮੀਚ ਗੁਰ ਅਸ਼ਟ ਖਸ੍ਰ ਮੈਂ ਸਿੱਖ । ਪੰਚਦਸੀ ਗੁਰਸਿੱਖ
ਮਰੈ ਏਕਮ ਪਾਠ ਅਸਿੱਖ ॥ ੬ ॥ ਗੁਰੁ ਪੁਸਤਕ ਭੂਮੀ ਸੁਭਗ
ਪ੍ਰੀਤਮ ਅਵਰ ਸਹਾਇ । ਕਰਹਿ ਬ੍ਰਿਧ ਵਿਦਜਾ ਪਠੀ ਬਹਿਰ ਪਾਂਚ
ਗੁਣ ਗਾਇ ॥ ੭ ॥ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸੁਧ ਬੁਧਿ ਭਗਤਿ ਉੱਦਮ ਰੋਗ
ਨ ਦੇਹ । ਕਰਹਿ ਬ੍ਰਿਧ ਵਿਦਜਾ ਪਠੀ ਪਾਂਚਾਂਤ੍ਰ ਗੁਣ ਏਹ ॥ ੮ ॥

ਗੁਰਸੇਵਾ ਵਾ ਦਰਬ ਕਰ ਵਿਦਜਾ ਵਿਦਜਾ ਹੋਇ। ਤ੍ਰਿਤੀ ਬ੍ਰਿਧਿ ਵਿਦਜਾ ਕਰਹਿ ਚਉਥੇ ਹੇਤੁ ਨ ਕੋਇ ॥ ੯ ॥ ਅਬ ਵਿਦਜਾ ਮਹਿਮਾ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਵਿਦਜਾ ਉੱਦਮ ਸਿਲਪਤਾ ਮੰਡਿਤ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਮੀਤ। ਅਖੈ ਨ ਭੈ ਤਸਕਰ ਇਨੈ ਪਾਂਚ ਨਿਧਾਂ ਸੁਖ ਨੀਤ ॥ ੧੦ ॥ ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਛਿੰਨ ਅਤੁਲੁ ਧਨ ਵਿਦਜਾ ਨਰ ਬਪੁ ਜਾਨ। ਵਿਦਜਾ ਜਸ ਸੁਖ ਭੋਗਦੇ ਵਿਦਜਾ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਮਾਨ ॥ ੧੧ ॥ ਵਿਦਜਾ ਬੰਧੁ ਪ੍ਰਦੇਸ ਮੈਂ ਵਿਦਜਾ ਦੇਵ ਵਿਸੇਖ। ਪੂਜ ਨ੍ਰਿਪੋਂ ਕਰ ਅਘਹਤੀ ਵਿਦਜਾ ਬਿਨੁ ਪਸੁ ਦੇਖ ॥ ੧੨ ॥ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਭੋਜਨ ਭੋਗ ਭਯ ਏ ਪਸੁ ਪੁਰਖ ਸਮਾਨ। ਨਰਨ ਗਜਾਨ ਨਿਜ ਅਧਿਕਤਾ ਗਜਾਨ ਬਿਨਾ ਪਸੁ ਜਾਨ ॥ ੧੩ ॥ ਧਰਮ ਸੀਲ ਤਪ ਦਾਨ ਗੁਣ ਵਿਦਜਾ ਬਿਨ ਜੇ ਜੰਤ। ਮ੍ਰਿਤੁ ਲੋਕ ਖਿਤ ਭਾਰ ਤੇ ਨਰ ਬਪੁ ਮ੍ਰਿਗ ਬਿਚਰੰਤ ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਵਰ ਸਿਰ ਤ੍ਰਕ ਮੁਨਿ ਪਲਦਜਨ ਸਿੰਗ ਯੋਗਿ

ਦ੍ਰਿਗਨਾਰਿ । ਪਚ ਗੁਣ ਮ੍ਰਿਗ ਖਟ ਦੋਖ ਨਰ ਨਰ ਤੇ ਹਰਨ ਉਦਾਰ ॥ ੧੫ ॥ ਪੁਰਖ ਅਸਾਸਤ੍ਰੀ ਕਜ਼ਾ ਲਖੇ ਗੁਣ ਦੋਖਨ ਕੀ ਸੰਧਿ । ਰੂਪਭੇਦ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਕਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਅੰਧ ॥ ੧੬ ॥ ਮੁਗਧ ਪੂਜ ਨਿਜ ਧਾਂਮ ਮੈ ਪ੍ਰਭੂ ਪੂਜ ਨਿਜ ਨੱਗ੍ਰ । ਭੂਪ ਪੂਜ ਸ੍ਵਦੇਸ ਮੈਂ ਪੂਜਤ ਗੁਣੀ ਸਮੱਗ੍ਰ ॥ ੧੭ ॥ ਏਕਾਖਜ਼ਰ ਦਾਤਾ ਜੁ ਗੁਰੁ ਜੋ ਸੇਵਤ ਨਹਿੰ ਤਾਸ । ਪਾਇ ਜਨਮ ਸੌ ਸ੍ਵਾਨ ਕੋ ਬਹੁਰ ਸ੍ਵਪਚ ਘਰ ਵਾਸ ॥ ੧੮ ॥ ਰੂਪ ਦਰਬ ਜੋਬਨ ਸਹਿਤ ਸੁਕੁਲ ਜਨਮ ਬਹੁ ਬੰਧ । ਵਿਦਜ਼ਾ ਬਿਨ ਸੋਭਤ ਨਹੀਂ ਜਿਉਂ ਕੇਸੂ ਬਿਨ ਗੰਧ ॥ ੧੯ ॥ ਅਲੰਕਾਰ ਪਟਭੇਖ ਬਿਨੁ ਯੱਦਪਿ ਹੋਇ ਕੁਰੂਪ ॥ ਸੋਭਤ ਸੰਤਨ ਸਭਾ ਬਿਤ ਜਨ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਅਨੂਪ ॥ ੨੦ ॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਸਬਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕੋ ਤਜ਼ਾਗ ਚਹੇ ਅਧੈਨਾਂ ਪਰ ਨਿਗਮ । ਸੋ ਪਗ ਗਿਨ ਤਿਹ ਨਾਗ ਨਿਸ ਤਮ ਜਲ ਮੋ ਚਿਰ ਰਮਯੋ ॥ ੨੧ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਵਿਖ ਵਿਦਯਾ ਅਭਯਾਸ ਬਿਨੁ ਭੋਜਨ ਗਰਲ ਅਘਾਇ। ਸੁਭ ਕੋ ਸਗ ਦਰਿਦ੍ਰ ਬਿਖ ਬ੍ਰਿਧ ਨਾਰਿ ਬਿਖ ਗਾਇ ॥ ੨੨ ॥ ਮਾਤਾ ਵਤ ਰਖਯਾ ਕਰੇ ਪਿਤਾ ਜਿਵੇਂ ਹਿਤਕਾਰ । ਕਰੇ ਨਾਰਿ ਜਯੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਬਹੁ ਸ਼ੋਕਟਾਰ ਸੁਖਕਾਰ ॥ ੨੩ ॥ ਵਿਦਿਆ ਬਾਂਧਵ ਜਯੋਂ ਸਕਲ ਕਾਰਜ ਦੇਤ ਸਵਾਰ। ਦਾਯਕ ਕੀਰਤਿ ਦਰਬ ਕੀ ਤਾਂਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਉਦਾਰ ॥ ੨੪ ॥ ਸਹਿਸ ਗੁਨਾ ਵਿਦਯਾ ਵਧੇ ਪੁਨਾ ਪੁਨਾ ਅਭਯਾਸ। ਰਸਨਾਗ੍ਰੇ ਨਿਸ ਦਿਨ ਵਸੇ ਜਯੋਂ ਜਲ ਨੀਚੇ ਵਾਸੁ ॥ ੨੫ ॥ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕਰ ਮਦ ਹਤ ਸੁਜਨ ਖਲ ਕੋ ਮਦ ਉਪਜੰਤ। ਜਯੋਂ ਦ੍ਰਿਗ ਭਾਨੁ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੈ ਉੱਲੂ ਅੰਧ ਕਰੰਤ ॥ ੨੬ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਮੁਕਟਾਂਗਦ ਕੁੰਡਲ ਕੰਕਨ ਹੈਂ ਕਰ ਚੰਦ੍ਰ ਪ੍ਰਭਾ ਗਰ ਮੋਤਨ ਹਾਰਾ। ਮੁਖ ਚੰਦ੍ਰ ਪ੍ਰਭਾ ਦ੍ਰਿਗ ਕੰਜ ਪ੍ਰਭਾ ਤਨ ਕੰਦ੍ਰ ਪ੍ਰਭਾ ਰਤਿ ਸੀ ਘਰ ਦਾਰਾ। ਇਸਨਾਨ ਵਿਲੇਪਨ ਚੰਦਨ

ਕੁੰਕਮ ਗੰਧ ਘਨੀ ਕਰ ਗੁੰਦਿਤ ਵਾਰਾ । ਨਰ ਕੋ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਸਾਚ ਕਰੇਂ ਪਰ ਅੰਤ ਅਨੰਤ ਕਲੇਸ ਭੰਡਾਰਾ ॥ ੨੭ ॥ ਸਭ ਭੂਖਣ ਮੈਂ ਯਹਿ ਭੂਖਣ ਹੈ ਸੁਭ ਵੇਦ ਮਈ ਇਕ ਬਾਣੀ ਉਦਾਰਾ ॥ ਨਰ ਕੋ ਵਹੁ ਸੁੰਦਰ ਬੇਗ ਕਰੇ ਬਪੁ ਸਾਰ ਜਿਸੋਂ ਫਲੁ ਦੇਵਹਿ ਸਾਰਾ। ਚਤੁਰਾਨਨ ਚੌਦਸ ਭੌਨ ਰਚੇ ਪਰ ਨਾ ਵਿਦਯਾਸਮ ਤਾਂਹਿ ਮਝਾਰਾ । ਨਰ ਤਾਂਤੇ ਸਦੀਵ ਪਢੇ ਵਿਦਯਾ ਹਰਿ ਦਯਾਲੁ ਚਹੇ ਜੁ ਪਦਾਰਥ ਚਾਰਾ ॥ ੨੮ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਾਈ ਦੋਹੇ ਸੋਰਠਿਕ ਦੋਇ ਸਵੈਯੇ ਚੀਨ ॥ ਇਕ ਸੰਕਰ ਅਠ ਬੀਸ ਬ੍ਰਿਤਿ ਚਿਤਿ ਬ੍ਰਿਤਿ ਕਰਹਿ ਮਹੀਨ ॥ ੨੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਰੁਕਤਾਵਲੀ ਤਾਸ ਤ੍ਰਿਤੀਯ ਅਧਯਾਇ । ਕੀਰਤਿ ਵਿਦਯਾ ਕੀ ਕਰੀ ਕਵੀ ਹਰਿ ਦਯਾਲ ਸੁਭਾਇ ॥ ੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਹੈਂ ਚਤੁਰਥੇ ਗਯਾਨ ਹਿਤ ਉੱਤਮ ਆਠ ਸ਼ਲੋਕ । ਸ਼ੋਕ ਸੁਕਹਿ ਇਸਲੋਕ ਕੇ ਅੰਤਹਿ ਮੁਕਤ ਸਲੋਕ ॥ ੧ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਜਨ ਉੱਤਮ ਹੇਰ

ਧਰਾ ਪਰ ਉੱਤਮ ਪਾਉਂ ਧਰੇ ਨਹ ਜੰਤ ਮਰੇ । ਅਤਿ ਵਾਕ ਪਵਿਤ੍ਰ
ਯਥਾਰਥ ਸੁੰਦਰ ਸੋਧ ਰਿਦੇ ਸਭ ਹੂੰ ਕੋ ਰਰੇ । ਪੁਨ ਕੇ ਸੁਦੇ ਚੀਰ
ਸੋਂ ਨੀਰ ਭਲੇ ਜਨ ਧੀਰ ਨਿਰੰਤਰਿ ਪਾਨ ਕਰੇ। ਬੁਧਿ ਸੋਂ ਲਖ
ਕੈ ਸਤ ਵਸਤੁ ਧਰੈ ਪੁਰਖੋਤਮ ਲੱਖਣ ਏ ਉਚਰੇ ॥ ੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਤਨ ਪਟਜਲ ਕਰ ਸੁੱਧ ਹੈ ਬੁਧਿਵਿਦਾਂਤ ਵਿਚਾਰ । ਜੀਵ ਅਹਿੰਸਾ
ਗੋ ਭਗਤਿ ਮਨ ਨਿਰ ਵੇਦਹਿ ਧਾਰ ॥ ੩ ॥ ਜਲ ਕਰ ਕਰਦਮ
ਉਪਜ ਹੈ ਜਲ ਕਰ ਪੰਕ ਨਿਵਾਸ । ਮਨਕਰ ਉਪਜਤ ਪਾਪ
ਕਿਲ ਮਨ ਕਰ ਹੀ ਅਘਨਾਸ ॥ ੪ ॥ ਜਲ ਬ੍ਰਤ ਮੰਤ੍ਰ ਸ਼ਨਾਨ ਤੈ
ਜਪੀ ਤਪੀ ਬ੍ਰਤ ਮੰਤ੍ਰ । ਜਲ ਸ਼ਨਾਨ ਗ੍ਰਿਸਤੀਨ ਕੋ ਪੂਜੇ ਉਭੈ
ਨਿਰੰਤ੍ਰ ॥ ੫ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਲ ਨ੍ਹਾਏ ਨ੍ਹਾਏ ਨਹੀ ਅੰਤਸਕਰਨ
ਮਲੀਨ । ਸੁਰਾ ਪਾਤ੍ਰ ਕੋ ਵਾਰ ਸਉ ਧੋਏ ਸੁੱਧ ਕਬੀਨ ॥ ੬ ॥ ਮਾਤ
ਪਿਤਾ ਗੁਰ ਕੀ ਭਗਤਿ ਸਤ ਤਪ ਗੁਣ ਨਿਗ੍ਰਹ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਰ

ਪਰ ਸਪਤ ਹੈ ਅੰਤਰ ਤੀਰਥ ਏਹ ॥ ੭ ॥ ਕਬਿਤ ॥ ਸੀਤਲ ਸੁਗੰਧ ਮੰਦ ਭੂਖਨ ਪ੍ਰਭੰਜਨਕੋ ਧਰਮ ਸੁਜਸ ਬਾਨੀ ਮੋਨਕੇ ਬਿਚਾਰੀ ਹੈ। ਖਿਮਾ ਤਪ ਧਾਰੀ ਵਿਦਜਾ ਬਿੱਪ੍ਰ ਕੋ ਉਚਾਰੀ ਨਿਜ ਪਤਿਬ੍ਰਤਿ ਨਾਰੀ ਧਨ ਦਾਨ ਪਾਤ੍ਰ ਭਾਰੀ ਹੈ । ਉਪਸਮ ਗਜਾਨੀ ਪੁਨਿ ਪੰਡਿਤ ਅਮਾਨੀ ਸੂਰ ਸੰਜਮਿ ਸੁਬਾਨੀ ਨਰਪਤਿ ਨੀਤਿ ਪਿਆਰੀ ਹੈ । ਦੇਹ ਕੋ ਪ੍ਰਮਾਨ ਦ੍ਰਿਗ ਮ੍ਰਿਦੁਤਾ ਮਹਾਨ ਜਗ ਭਗਵਾਨ ਪਾਦਭ੍ਰਿਗੁ ਬੰਦਨਾ ਹਮਾਰੀ ਹੈ ॥ ੮ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਧਨਵਾਨ ਖਿਮਾ ਧ੍ਰਿਤਜ੍ਾਨ ਤਪੀ ਸਤਿ ਮੋਨ ਕੁਵਾਕ ਨਿਜੈ ਜਸ ਤੇ । ਪਰ ਕਾਮ ਮਰੇ ਸੁਧਰੇ ਧਰਮਾ ਕਰ ਹੈ ਕਰੁਣਾ ਬ੍ਰਿਧ ਤੇ ਪਸੁ ਤੇ । ਪਰ ਖੇਦ ਸਹੇ ਨ ਸਹੇ ਪਰ ਖੇਦ ਯਥਾ ਸੁਖ ਮੋਦ ਅਘੈ ਤ੍ਰਸਤੇ । ਕਬਹੂੰ ਕਰਤੇ ਨ ਸਤੇ ਦਸਤੇ ਹਸਤੇ ਹਸਤੇ ਸੁਰਗੇ ਬਸਤੇ ॥ ੯ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੋਇ ਸਵੱਯੇ ਦੋਹਰੇ ਪਾਂਚ ਕਬਿੱਤ ਸੁਏਕ । ਅਸ਼ਟ ਛੰਦ ਚਿਤਕਸ਼ਟਕੋ ਕਰਹੈਂ ਨਸ਼ਟ

ਖਿਣੇਕ ॥ ੧੦ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਰੁਕਤਾਵਲੀ ਤਾਸੁ ਚਤੁਰਥੋ ਧਯਾਇ ॥
ਗਯਾਨ ਨਿਰੂਪਯੋ ਤਾਸ ਮੈਂ ਕਵਿ ਹਰਿ ਦਿਆਲੁ ਸੁਭਾਇ ॥ ੪ ॥
ਅਬ ਪੰਚਮ ਅਧਯਾਇ ਮੈਂ ਵਰਨਨ ਕਰੈਂ ਵਿਚਾਰ । ਖਸ਼ਟ ਛੰਦ
ਚਿਤਚੰਦ ਜਨ ਸ੍ਰੁਤਿ ਧਰ ਸੁਣੋ ਉਦ ਰ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਗੌਰਵ ਪ੍ਰਾਪ
ਤਿ ਦਾਨ ਕਰੈ ਧੰਨ । ਧਨ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰ ਗੌਰਵ ਨਹ ਜਨ । ਸਭ ਤੇ
ਊਚੇ ਬਾਰਿਦ ਜੈਸੇ । ਬਾਰਧ ਅਧੋ ਭਏ ਪੁਨ ਤੈਸੇ ॥ ੨ ॥ ਸੋਰਠਾ ॥
ਜਯੋਂ ਇੱਕ ਬਾਪੀ ਤੋਇ ਈਖ ਸੰਗ ਮਿਲ ਮਧੁਰ ਅਤਿ । ਕਟੁਤ
ਨਿੰਮ ਸਮੋਇ ਭੋਜਨ ਪਾਤ੍ਰ ਕੁਪਾਤ੍ਰ ਤਿਉਂ ॥ ੩ ॥ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ
ਛੰਦ ॥ ਫਲੀ ਭੂਤ ਦਾਨੰ ਸੁਭੰ ਪਾਤ੍ਰ ਦੱਯੇ । ਜਥਾ ਬੀਜ ਬੋਯੋ ਸੁ
ਖੇਤ੍ਰ ਅਖੈਯੋ ॥ ਕੁਪਾਤ੍ਰ ਮਝਾਰੀ ਦਯੋ ਦਾਨ ਐਸੇ ॥ ਕੁਖੇਤ੍ਰ ਮਝਾਰ
ਬੁਯੋ ਬੀਜ ਜੈਸੇ ॥ ੪ ॥ ਛਪੈ ਛੰਦ ॥ ਯੱਗਯ ਸੇਖ ਮੁਨਿ ਭੁਗ
ਸੇਖ ਵਰ ਇਹ ਦੋਇ ਭੋਜਨ । ਪਾਪ ਤਜਗੈ ਜਵਨ ਵਹੀ

ਬੁਧਿਮਾਨ ਜਨ । ਉਪਮਾ ਕਰਹਿ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸੋ ਮੱਤ੍
ਬਰ। ਦੰਭ ਬਿਨਾ ਜੋ ਧਰਮ ਵਹੀ ਹੈ ਕਹੇ ਮੁਨੀਸ੍ਰ । ਹਰਿ
ਜਗਤ ਮੈਂ ਜਾਨ ਨਿਜ ਇਸ਼ਟ ਬਿਨਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੇ ਨ ਅਨ ।
ਸਾਧ ਵਹੀ ਜਗ ਜਾਨੀਏ ਜਾਂਕੈ ਨਹੀਂ ਉਪਾਧਿ ਮਨ ॥ ਸਵ
ਜਬ ਧਾਰ ਤ੍ਰਿਦੰਡ ਫਿਰੈ ਨਗਨਾ ਮੁਖ ਊਪਰ ਸੀਸ ਜਟਾਂਨ
ਅਥਵਾ ਗਿਰ ਕੰਦਰ ਬੀਚ ਬਸੇ ਸਿਲ ਪੈ ਥਿਤ ਹ੍ਵੈ ਥਿਤ
ਤਲੇ ॥ ਤਤ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਿਧਾਂਤ ਪਠੇ ਉਪਵਾਸ ਧਰੇ ਤੀ
ਵਿਚਰੇ। ਮਨ ਮੈਂ ਜਬ ਭੋਗਨ ਕੀ ਰਤਿ ਹੈ ਤਬ ਏ ਸਭ
ਨਾਹਿ ਕਰੇ ॥ ੫ ॥ ਤੋਟਕ ਛੰਦ ॥ ਨਿਜ ਮਾਤ ਜਿਵੇਂ ਪਰ
ਜੇ। ਪਰਕੋ ਧਨ ਲੋਸ਼ਟ ਸਮਾਨ ਤਜੇ । ਸਭ ਜੀਵ ਸ੍ਵਯੰ ਸਮ
ਸ। ਵਹਿ ਵੈਸ਼ਨਵ ਹੈ ਇਵ ਪੇਖਤ ਸੋ ॥ ੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਅਪਈ ਇਕ ਸੋਰਠਾ ਏਕ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ । ਏਕ ਛਪਾ

ਇਕੋ ਏਕ ਸਵੈਯਾ ਜਾਤ ॥ ੭ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਰੁਕਤਾਵਲੀ ਤਿਹ
ਪੰਚਮ ਅਧਯਾਇ । ਤਾਂਮੈ ਕਹਯੋ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ੁਭ ਕਵਿ ਹਰਿਦਯਾਲ
ਸੁਭਾਇ ॥ ੫ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਚਤੁਰਾਗਤਿ ਗਤਿ ਨਰਨ ਕੀ ਕਹੈਂ
ਛਿਵੇਂ ਅਧਯਾਇ । ਪਾਂਚ ਸਵੱਯੇ ਤਾਸਕੇ ਚਤੁਰਨ ਚਿੱਤ ਬਿਕਸਾਇ
॥ ੧ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਕਵਿਤਾ ਧਿਖਣਾ ਅਤਿਸੈ ਜਿਨਕੀ ਪੁੰਨ ਜਾਸ
ਕਲੇਵਰ ਰੋਗ ਬਿਲਾਯੋ । ਅਬਲਾ ਅਨੁਰਾਗ ਕਰੇ ਜਿਨ ਸੋ ਪੁਨ
ਹਾਟਕ ਲਾਭ ਜਿਸੈ ਅਧਿਕਾਯੋ । ਸੁਪਨੇ ਕੇ ਮਝਾਰ ਸੁਚੇਤ
ਪੁਨ ਸਾਜਨ ਮੈਂ ਅਤਿਸੈ ਜਸ ਛਾਯੋ। ਜਿਸ ਮੈਂ ਸਤ ਲਖਨ
ਲਖੀਐ ਵਹੁ ਮਾਨੁਖ ਨਾਕ ਗਿਰਯੋ ਛਿਤ ਆਯੋ ॥ ੧ ॥ ਦਾ
ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਦੀਵ ਕਰੇ ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ ਭਜੈ ਖਿ
ਲਾਈ। ਜਾਸ ਗਿਰਾ ਮਧੁਰੀ ਅਤਿਸੈ ਨਿਤ ਸੇਵਤ ਜੋ ਧਰਮੀ ਲੋ
ਤਾਈ। ਜਾ ਜਨਕੇ ਮਨ ਮੈ ਨਿਤਹੀ ਗੁਣਚਾਰ ਬਿਰਾਜਤ

ਸੁਖਦਾਈ । ਤੇ ਨਰ ਭੂੰਮਿ ਬਿਰਾਜਤ ਹੀਂ ਸ੍ਵਰਗੇ ਬਸ ਹੈ ਸ
ਨਹ ਰਾਈ ॥ ੨ ॥ ਲੋਭ ਕੀ ਅੰਸ ਨਹੀਂ ਜਿਸਕੋ ਨਿਤ ਦਾਨ ਦ
ਮਧ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗਾਵੈ । ਆਨਨ ਜਾਸ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁਦਾ ਪੁਨ ਕੋਮ
ਜਾਸ ਸੁਭਾਵ ਲਖਾਵੈ । ਸੰਤ ਗੁਰੂ ਜਨਨੀ ਸੁਪਿਤਾ ਪਗ ਸ
ਨਿਰੰਤਰਿ ਜੋਊ ਨਿਵਾਵੈ । ਜਾ ਮਨ ਏ ਗੁਣ ਪਾਂਚ ਬਸੈ ਨਰ
ਤਨੁ ਤਜਾਗ ਨਰੂਤਨ ਪਾਵੈ ॥ ੩ ॥ ਚਾਹਿ ਘਨੀ ਜਿਨਕੇ ਮਨ
ਪੁਨ ਜੋ ਨਰ ਨੀਤ ਸੰਤੋਖ ਤੇ ਭਾਗਤ । ਜੋ ਸੁਪਨੇ ਮਹਿ ਮੂੜ੍ਹ
ਗੁਰ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਨਿਜ ਮਿੱਤ੍ਰਨ ਠਾਗਤ । ਜੋ ਨਰ ਆਲਸਵੰਤ
ਪੁਨਿ ਜਾਸ ਸਦਾ ਖੁਧਿ ਆਦਿਕ ਲਾਗਤ । ਏ ਖਟ ਲੱਖਨ ਜ
ਵਿਖੇ ਵਹਿ ਟੇਢਨ ਜੋਨਨ ਤੇ ਨਰ ਆਗਤ ॥ ੪ ॥ ਬਾਂਧਵ ਮਾਂਹਿ ਵਿ
ਸਦਾ ਅਤਿਸੈ ਕਰਿ ਦੇਹਿ ਸਿੰਰੋਗ ਰਹੇ । ਮੂਰਖ ਜੰਤ ਕੁਸੰਗਤਿ
ਅਤਿ ਕ੍ਰੋਧਿ ਸੁਭਾਵ ਸਦੀਵ ਅਹੇ । ਜਾਸ ਸਦੀਵ ਗਿਰਾ ਕਹੁ

ਇਹ ਪਾਂਚ ਕੁਲੱਖਣ ਜਾਸ ਗਹੇ। ਤੇ ਨਰ ਤਯਾਗ ਆਏ ਨਰ ਕੋ
ਨਰ ਦੇਹ ਲਈ ਹਰਿਦਯਾਲ ਕਹੇ ॥ ੫ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ
ਸਾਰੁਕਤਾਵਲੀ ਤਾਸ ਖਸ਼੍ਰਮੋਂ ਧਯਾਇ । ਚਤਰਾਗਤ ਲੱਖਨ ਕਹੇ
ਕਵਿ ਹਰਿ ਦਯਾਲ ਸੁਭਾਇ ॥ ੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਵਾਕ ਨਿਰੂਪਣ ਅਬ
ਕਰੇਂ ਸਪਤਮ ਧਯਾਇ ਮਝਾਰ ॥ ਛੰਦ ਰੁੱਦ੍ਰ ਮਤਿ ਛੁੱਦ੍ਰ ਕੋ ਕਰਤ
ਸਮੁੱਦ੍ਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥੧॥ ਮੰਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ ਤਪ ਦਾਨ ਜਪ ਬਾਂਧਵਾਦਿ ਜੇ
ਆਹਿ ॥ ਜੇ ਨਰ ਪੀੜਤ ਕਾਲ ਕਰ ਕੋ ਰੱਖਯਕ ਨਹਿ ਤਾਹਿ ॥ ੧ ॥
ਸੁਖ ਕਰ ਬੰਧਤ ਕਰਮ ਮਹਿ ਤਿੰਹ ਦੁਸਤਰ ਫਲ ਹੋਇ । ਹਸਤੀ
ਧਾਰੇ ਗਰਭ ਕੋ ਤਜਤ ਰੁਦੰਤੀ ਸੋਇ ॥ ੨ ॥ ਜ਼ੀਵ ਕਰਮ ਆਪੇ
ਕਰੈ ਆਪੇ ਤਿਹ ਫਲ ਭੁਕਤ । ਆਪ ਰਮਤ ਸੰਸਾਰ ਮਾਹਿ ਆਪੇ
ਤਿਹਤੇ ਮੁਕਤਿ ॥ ੩ ॥ ਦੁਖ ਮੈਂ ਮਿਥਯਾ ਭਾਵਨਾ ਸੁਖਦ ਭਾਵਨਾ ਸੱਤ ।
ਗਯਾਨ ਭਾਵਨਾ ਕਰਮ ਕਰ ਨਿਸਚੈ ਸਕਲ ਨ ਸੱਤ ॥ ੪ ॥ ਸੁ

ਗੁਣ ਅਵਸਰ ਕੇ ਪੜ੍ਹੈ ਸੋਭਾਵੰਤ ਮਨਾਕ । ਗਮਨ ਕਾਲ ਬਾਮਾਂਗ
ਜਗੋਂ ਮੰਗਲ ਗਰਧਪ ਵਾਕ ॥ ੫ ॥ ਸਵੱਯਾ ॥ ਜਬ ਭਾਨੁ ਉਦੈ
ਦਿਸ ਪਸਚਮ ਹ੍ਵੈ ਪੁਨ ਮੇਰੁ ਚਲੈ ਅਤਿਸੈ ਜਬਹੀ । ਗਿਰਿ ਸ੍ਰਿੰਗ
ਸਿਲਾ ਸਬ ਹ੍ਵੈ ਪਦਮਾਂ ਅਗਨੀ ਅਤਿ ਸੀਤਲ ਹ੍ਵੈ ਕਬਹੀ ।
ਸਭ ਕੋ ਅਤੀ ਸਾਜਨ ਸੰਤ ਜਨਾ ਵਹਿ ਝੂਠ ਗਿਰਾ ਨ
ਕਹੈਂ ਕਬਹੀ । ਤਜ ਭ੍ਰਾਂਤ ਰਿਦੈ ਧਰ ਸੰਤ ਗਿਰਾ ਸੁ ਸਮਾ ਅਬ ਹੀ
ਅਬਹੀ ਅਬਹੀ ॥ ੬ ॥ ਤੋਟਕ ਛੰਦ ॥ ਬੁਧਿ ਕੋ ਫਲ ਸਾਰ
ਬਿਚਾਰ ਰਹੈ । ਤਨ ਕੋ ਫਲ ਸਾਰ ਬ੍ਰਤਾਦਿ ਗਹੈ । ਧਨਕੋ
ਫਲ ਸਾਰ ਸੁਪਾਤ੍ਰ ਦਿਜੈ । ਫਲ ਸਾਰ ਗਿਰਾ ਸਬਪ੍ਰੀਤ
ਕਿਜੈ ॥ ੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋ ਆਨਨ ਹੈ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਬਿਨੁ ਬਿਨੁ
ਤੰਬੂਲ ਜੋ ਆਸ । ਸੁਭ ਬਾਨੀ ਬਿਨੁ ਬਦਨ ਜੋ ਮੁਖ ਨਰੰਧ੍ਰ ਲਖਤਾਸ
॥ ੮ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਜੋ ਨਰ ਹੈ ਸਮਰੱਥ ਤਿਸੇ ਪੁਤ੍ਰ ਕਾਮ ਨਹੀਂ ਕੋਊ ਯਾ

ਜਗ ਮਾਹੀ । ਮਾਨੁੱਖ ਉੱਦਮਵੰਤ ਜੁ ਹੈ ਤਿਨਕੋ ਕਛੁ ਦੂਰਿ ਅਹੇ
ਜਗ ਨਾਹੀ । ਜੋ ਗੁਣ ਮਾਨਪ੍ਰਮਾਨ ਅਹੇ ਪਰਦੇਸ ਤਿਸੇ ਕਛੁ ਨਾ
ਦਰਸਾਹੀ । ਜੋ ਮਧੁਰੋ ਸੁਭ ਵਾਕ ਭਨੇ ਸਭ ਮੀਤ ਤਿਸੇ ਜਨ ਕੇ ਨ
ਦੁਖਾਹੀ ॥ ੯ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪ੍ਰਿਯ ਬਚਨਨ ਕੋ ਬੋਲਤੇ ਹੋਤ ਪ੍ਰਮੋਦ
ਤ੍ਰਿਭੌਨ । ਤਾਂਤੇ ਪ੍ਰਿਯਬਾਨੀ ਭਨੋ ਯਾਮੈਂ ਕ੍ਰਿਪਣਤਾ ਕੌਨ ॥ ੧੦ ॥
ਚੌਪਈ ॥ ਸੱਤ ਬਚਨ ਅਰ ਪਜਾਰੇ ਜੋਈ । ਬੁੱਧਿਮਾਨ ਜਨ ਭਾਖੇ
ਸੋਈ । ਪ੍ਰਿਯ ਨ ਹ੍ਵੈ ਪੁਨ ਵਾਕ ਸੱਤ ਹੈ । ਕਹੈ ਨਾਹਿ ਸੋ ਸਬਦ ਸੱਤਿ
ਹੈ ॥ ੧੧ ॥ ਲਾਗੇ ਮਧੁਰ ਝੂਠ ਹੈ ਵਾਂਕੋ । ਨਾਹਿ ਕਹੂ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਖੇ
ਤਾਂਕੋ । ਏਹ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਸੰਤਨਕੋ । ਇਨ ਅਨੁਗਾਮੀ ਯੋਰ
ਜਨਨ ਕੋ ॥ ੧੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੋ ਸਤ ਚੌ ਇਕ ਤੋਟਕਿਕ ਉਂ
ਸਵੱਯੇ ਜਨ । ਬ੍ਰਿੱਤ ਇਕਾਦਸ ਬ੍ਰਿੱਤ ਕੀ ਮੇਲ ਨਬ੍ਰਿੱਤਿ ਨਿਦਾ
॥ ੧੩ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਰੁਕਤਾਵਲੀ ਤਾਸ ਸਪਤਮੋ ਧਜਾਇ । ਤਾ

ਵਾਕ ਨਿਰੂਪਯੋ ਕਵਿ ਹਰਿਦਯਾਲੁ ਸੁਭਾਇ ॥ ੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਉੱਦਮ ਵਰਨੇ ਅਸ੍ਰ ਮੇਂ ਦ੍ਵਾਦਸ ਛੰਦ ਸਰੋਜ । ਜਾਕੋ ਮਨ ਅਲਿਲੇਤ ਰਸ ਤਾਂਕੇ ਸਿੱਧ ਮਨੋਜ ॥ ੧ ॥ ਉੱਦਮ ਕਰਕੈ ਸ੍ਰੀ ਮਿਲੈ ਕੀਰਤਿ ਤਯਾਗੈ ਹੋਤ । ਬ੍ਰਧਿ ਕਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਵਿਦਯਾਭਯਾਸ ਉਦੋਤ ॥ ਉੱਦਮ ਕੰਡੂ ਕਲ੍ਹੈ ਮਦ ਜੂਆ ਪ੍ਰੀਤਿ ਅਹਾਰ । ਭੋਗ ਨੀਂਦਨਵ ਸੇਵਤੇ ਵਧੈ ਪ੍ਰਲੈ ਜਯੋਂ ਵਾਰ ॥ ੩ ॥ ਉੱਦਮ ਉੱਤਮ ਮਿੱਤ੍ਰ ਵਤ ਭਯੋ ਸੁ ਸ਼ਤ੍ਰ ਸਮਾਨ। ਆਲਸ ਸ਼ਤ੍ਰ ਮਿੱਤ੍ਰ ਜਯੋਂ ਉਭੈ ਵਿਪਰਜੈ ਗਯਾਨ ॥ ੪ ॥ ਵਿਦਯਾਸੇਵ ਵਪਾਰ ਕ੍ਰਿਖ ਇਨ ਕਰ ਜਿਹ ਬ੍ਰਿਤ ਹੋਇ । ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਰਪ ਕੇ ਡੰਗ ਜਯੋਂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੋਇ ॥ ੫ ॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਅਭਯਾਗਤ੍ਰ ਖੀਰਾਦਿ ਖੇਤੀ ਕਰ ਦਾਰਿੱਦ੍ਰ ਕੋ । ਅਬਲਾ ਕੋ ਦਰਬਾਦਿ ਤਥਾ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕਰ ਸਭਾ ਜਿਤ ॥ ੬ ॥ ਜਾਗ੍ਰਤ ਹਤ ਹੈ ਤ੍ਰਾਸ ਦੂਰ ਭਿੱਖ ਨਾਸੈ ਸਸੀ ਕਰ । ਕਲ੍ਹੈ ਮੌਨ ਕਰ ਨਾਸ

ਤਥਾ ਜਾਪ ਕਰ ਪਾਪ ਹਤ ॥ ੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੈਵ ਚਿਤਵਨੀ ਧਾਰਕਰ ਉੱਦਮ ਤਜਾਗੇ ਨਾਹਿ ॥ ਬਿਨ ਉੱਦਮ ਕਹੁ ਕੌਨ ਕੋ ਮਿਲੈ ਤੇਲ ਤਿਲ ਮਾਂਹਿ ॥ ੮ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਕਰਮ ਵਿਪਾਕਕੋਸਿਮਰੇ ਹੋਤ ਪ੍ਰਮੋਦ । ਜਰਤ ਧਾਂਮ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹਿਤ ਆਦਿ ਕੂਪ ਸੁਭ ਖੋਦ ॥ ੯ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸਭ ਹੀ ਕਰਮਾਂ ਕੇ ਅਰੰਭ ਵਿਖੇ ਬੁਧਿਮਾਨ ਸਦਾ ਫਲ ਕੋ ਸਿਮਰੇ । ਅਤਿ ਪ੍ਰਾਰਬਧਾਂਤ ਕਰੇ ਗਮਨੰ ਜਿਨ ਕੋ ਫਲ ਕੂਰ ਸੁ ਦੂਰਿ ਹਰੇ । ਜਿਹ ਕਾਰਜ ਕੇ ਫਲ ਚਾਰੁ ਲਖੇ ਵਹਿ ਧਾਰ ਰਿਦੇ ਤਿਨਮੋਂ ਵਿਚਰੇ । ਸਭਕਾਜ ਕੇ ਆਦਿ ਵਿਚਾਰ ਭਲੋ ਪੁਰਖੋਤਮ ਲੱਛਨ ਏ ਉਚਰੇ ॥ ੧੦ ॥ ਧਨ ਆਪਿ ਇਕੱਤ੍ਰ ਕਰੇ ਜਨ ਜੋ ਨਿਜ ਬ੍ਰਿੱਤ ਨਮਿੱਤਹਿ ਉੱਤਮ ਤੇਈ । ਸਵਿਤਾ ਬਿਤ ਸੋ ਜੁ ਕਰੇ ਬ੍ਰਿ[illegible] ਆਪਨ ਮੱਧਮ ਮਾਨੁਖ ਯਾ ਜਗ ਸੇਈ । ਪੁਨ ਆਪਨ ਜੀਵਕਾ ਕਰ ਹੈਂ ਜਨਨੀ ਧਨ ਕੇ ਅਧਾੋ ਲਖ ਵੇਈ । ਭਵ ਮੈਂ ਅਧਮਾਧ

ਤੇ ਨਰ ਹੈਂ ਧਨ ਯੋਖਤ ਸੋ ਤਨ ਪੋਖਤ ਜੋਈ ॥ ੧੦ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਦ੍ਵਜ ਦੁਖਮਯ ਉਪਾਇਰੱਖ ਅੰਤ ਮੈਂ । ਨਿਦਾਨ ਹੈ ਵਿਰੋਧ ਕੋ ਸੁਮਾਤ ਤਾਤ ਜੌਤੁ ਮੈਂ । ਕ੍ਰਿਤਾਂਤ ਧਾਮ ਕਾਮਕੋ ਅਲੰਕ੍ਰਿਤੀ ਸ਼ਮਸ੍ਰ ਹੈਂ । ਸ਼ੁਭਾਸ਼ੁਭੰ ਨਿਕੇਤ ਭੀ ਤਥਾਪਿ ਤਯਾਗਿ ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਰ ਹੈ ॥ ੧੧ ॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਜੋਬਨ ਧਨ ਅਵਿਵੇਕ ਪ੍ਰਭੁਤਾ ਚਾਰੋ ਪਰਮ ਰਿਪੁ ॥ ਦੇਤ ਅਨਰਥ ਇਕੇਕ ਜਹਾਂ ਚਾਰ ਤਹਿੰ ਕਯਾ ਕਥਾ ॥ ੧੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਖਟ ਦੋਹੇ ਤ੍ਰੈ ਸੋਰਠੇ ਉਭੈ ਸਵੈਯੇ ਜਾਨ । ਇਕ ਨਰਾਜ ਦ੍ਵਾਦਸ ਸਬੈ ਛੰਦਾਨੰਦ ਨਿਦਾਨ ॥ ੧੩ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਰੁਕਤਾ-ਵਲੀ ਤਿਹ ਅਸ੍ਰਮ ਅਧ੍ਯਾਇ । ਤਾਂ ਮਹਿ ਉੱਦਮ ਵਰਨਯੋਂ ਕਵਿ ਹਰਿਦਯਾਲੁ ਬਨਾਇ ॥ ੮ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਨੌਮੇ ਕਹੋਂ ਉਦਾਰਤਾ ਜਾਂਤੇ ਰਿਦੇ ਉਦਾਰ । ਧਨ ਨਿਦੈ ਬਿਨਦਾਨ ਜੋ ਸਾਤ ਸ਼ਲਕ ਉਚਾਰ ॥ ੧ ॥ ਤੋਟਕ ਛੰਦ ॥ ਸਰਤਾ ਨ ਅਚੇ ਅਪਨੇ ਜਲ ਕੋ ।

ਨ ਕਦਾਪਿ ਭਖੇ ਬ੍ਰਿਖ ਸ੍ਵੈ ਫਲ ਕੋ । ਸਸਿ ਕੋ ਨਹਿ ਅਭ੍ਰ ਕਭੰ
ਭਖ ਹੈ । ਧਨ ਤਿਉਂ ਪਰਹੇਤ ਬਡੇ ਰਖ ਹੈਂ ॥ ੧ ॥ ਦੋਹਰਾ
ਧਨ ਕੇ ਭਾਗੀ ਚਾਰ ਹੈਂ ਧਰਮ ਚੋਰ ਨ੍ਰਿਪ ਆਗ । ਕੋਪੈਂ ਤਾਂ
ਭ੍ਰਾਤ ਤ੍ਰੈ ਕਰੇਂ ਜੁ ਜੇਸ੍ਵੈ ਤਜਾਗ ॥ ੨ ॥ ਦਵੈਯਾ ਛੰਦ ॥ ਸਭ ਜ
ਕਰਤ ਪਦਾਰਥ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਪੁਨ ਤਿੰਹ ਰਖਯਾ ਕਰਤ ਉਪਾਇ
ਉੱਤਮ ਰਖਯਾ ਤਯਾਗ ਪਦਾਰਥ ਅਬ ਇਨ ਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼
ਬਤਾਇ । ਜਯੋਂ ਜਲ ਸਰ ਕੋ ਸੂਕੈ ਸਰ ਮੈਂ ਵਾ ਕ੍ਰਿਮ ਹ੍ਵੈ ਵਾ ਸੁ
ਬਲਾਇ।ਨਾ ਕ੍ਰਿਮ ਸੁਕੇ ਨਾ ਜਲ ਪਰਵਾਹਿਕ ਸੁਭਗਸ੍ਵਾਦ
ਅਰਥ ਸੁਭਾਇ ॥ ੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਧਨ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਦਾਨ ਧਨ ਸੌ
ਅਧਿਕ ਪਚਾਨ । ਬਿਨਾ ਦਾਨ ਜੋ ਦਰਬ ਹੈ ਸੋ ਬਨ ਸੁਮਨ ਸ
॥ ੪ ॥ ਜ੍ਵਾਨ ਜਿਤੇਂਦ੍ਰਿਯ ਜਪਤਪੀ ਮ੍ਰਿਦੁ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਉਦਾ
ਦੀਨ ਮਾਨ ਨਹਿ ਨਵ ਗੁਣੀ ਹਰਿ ਬਪੁ ਤਾਸ ਜੁਹਾਰ ॥

ਸਵੈਯਾ ॥ ਸਿੰਧੁ ਅਗਾਧ ਅਹੇ ਲਵਣੋਦਿਕ ਤੱਦਪਿ ਕਜਾ ਕਹੂੰ ਪਜਾਸਨ ਟਾਰੇ । ਜਾਨੁ ਪ੍ਰਮਾਨ ਜੁਵਾਰ ਸੁਚਾਰੁ ਤ੍ਰਿਖਾ ਨਰ ਨਾਰਿ ਮ੍ਰਿਗਾਦਿ ਕੀ ਹਾਰੇ । ਨੈਕ ਧਨਾਢਿ ਤਥਾਪਿ ਬਢੋ ਅਰਥੀ ਬਜਰਥੇ ਜਹਿੰ ਜਾਤ ਨ ਦ੍ਵਾਰੇ । ਜਾਂ ਧਨ ਰਾਸ ਨਿਰਾਸਕ ਭਿੱਛਕ ਸੋ ਧਨ ਕਜਾ ਚੁਵਤੀ ਛਤ ਧਾਰੇ ॥ ੬ ॥ ਹੈ ਸਰਸੋ ਸਿੰਧੁਤੇ ਸਰਸੋ ਰਤਨੋਦਿਕ ਖਾਂਨਨ ਭੀ ਸਭ ਭਾਵੈ । ਪਜਾਸ ਸ੍ਰਮੀ ਪਥ ਕੀ ਜਨ ਕੇ ਸ੍ਰਮ ਨਾਸਨ ਮੋ ਸਮਰਥ ਦ੍ਰਸਾਵੈ । ਮੋ ਸਰ ਜਯੋਂ ਧਨ ਨੈਕ ਧਨੀ ਜਿੰਹ ਦ੍ਵਾਰਹਿੰ ਤੇ ਸਭ ਕੋ ਵਰਸਾਵੈ । ਸਿੰਧੁ ਧਨੀ ਕਹੂੰ ਦੇ ਨ ਕਨੀ ਕਿਧੋ ਪੱਕ ਬ੍ਰਨੀ ਪਰਪੀਸ ਕਿਲਾਵੈ ॥ ੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਕ ਤੋਟਕ ਤ੍ਰੈ ਦੋਹਰੇ ਏਕ ਦੁਵੈਯਾ ਛੰਦ । ਉਭੈ ਸਵੈਯੋ ਧੀਰਜਨ ਸਤ ਸ਼ਲੋਕ ਚਿਤ ਚੰਦ ॥ ੮ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਰੁਕਤਾ-ਵਲੀ ਤਿਹ ਨੌਮੋ ਅਧਜਾਇ । ਉੱਤਮ ਕਹੀ ਉਦਾਰਤਾ ਕਵਿ ਹਰਿ

ਦਜਾਲ ਸੁਭਾਇ ॥ ੯ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦਸਮੋ ਦ੍ਵਾਦਸ ਛੰਦਕਰ ਕ੍ਰੋਧਾਦਿ
ਵਖਜਾਨ ॥ ਹਾਨ ਕਰੈ ਅਰਿ ਜਾਨ ਕੈ ਮਾਨ ਕਰੈ ਦੁਖ ਖਾਨ ॥ ੯
੧ ॥ ਮਧੁਭਾਰ ਛੰਦ ॥ ਪਹਿਰੇ ਕੁਦੈਲ। ਧ੍ਰਿਤ ਦੰਤ ਮੈਲ । ਤਪਤਾ
ਪ੍ਰੀਤ। ਮਧੁਰੋ ਨ ਗੀਤ ॥ ੧ ॥ ਰਵਿ ਅੰਤ ਭੋਰ। ਜਿੰਹਨੀਂਦ ਘੋਰ
ਜਬ ਲੱਛ ਕੰਤ। ਤਿੰਹ ਸ੍ਰੀਤਜੰਤ ॥ ੨ ॥ ਤਿਲਕਾ ਛੰਦ ॥ ਪਰ ਅ
ਹਰੇ। ਪਰ ਧਨ ਚੁਰੇ। ਪਰ ਸੇਜ ਰਮੇਂ । ਗੁਰ ਨਾਰਿ ਗਮੇਂ ॥ ੩
ਪਰ ਧਾਂਮ ਬਸੇ । ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਨਸੇ । ਯਦਿ ਇੰਦ੍ਰ ਅਹੇ । ਤ੍ਰਿ
ਸ੍ਰੀਨ ਰਹੇ ॥ ੪ ॥ ਤੋਟਕ ਛੰਦ ॥ ਖੁਧਿਆ ਸਮ ਨਾਂ ਤਨ ਦੁ
ਅਹੈ। ਨਹਿ ਚਿੰਤ ਸਮਾਂ ਤਨ ਸੋਖਕ ਹੈ । ਜਨ ਭੂਖਨ ਨਾ ਵਿੱ
ਕੇ ਸਮਾਂ । ਨਹਿ ਰੱਖਕ ਕਾਂਇ ਸਮਾਨ ਖਿਮਾਂ ॥ ੫ ॥ ਖੁਧਿਆ
ਆਤੁਰ ਜੋ ਨਰ ਹੈ । ਰੁਧਿ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਉਭੈ ਤਿਨਕੀ ਨ ਰਹੈ। ਅ
ਆਤੁਰ ਚਿੰਤਹਿੰ ਤੇ ਜੁ ਨਰਾ । ਸੁਖ ਨੀਂਦ ਉਭੈ ਤਿਨ ਕੌ ਨ

॥ ੬ ॥ ਮਨੁ ਜਾਤੁਰ ਜੇ ਜਨ ਆਹਿ ਸਹੀ। ਤਿਨ ਕੋਂ ਨਹ ਤ੍ਰਾਸਨ ਲਾਜ ਕਹੀ। ਦਰਬਾਤੁਰ ਜੇ ਜਨ ਆਹਿ ਘਨਾ। ਤਿਨਕੋ ਗੁਰੁ ਸਾਕ ਨ ਬੰਧੁ ਜਨਾ॥ ੭ ॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਅਨਰਥਨ ਮੂਲ ਕ੍ਰੋਧ ਜਨਮ ਅਰ ਮਰਨ ਦੈ। ਕ੍ਰੋਧ ਧਰਮ ਨਿਰਮੂਲ ਤਾਂਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਤਿਆਗ ਸੁਭ ॥ ੮ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਾਲ ਕੂਟ ਅਰੁ ਕ੍ਰੋਧ ਮੈਂ ਬਡੋ ਅੰਤਰੋ ਆਹਿ। ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਨਿਜਾਸ੍ਰੈ ਕੋ ਦਹੈ ਵਿਖ ਨਹਿ ਸ੍ਵਾਸ੍ਰੈ ਦਾਹਿ ॥ ੯ ॥ ਮਾਨ ਨੰਮ੍ਰਤਾ ਪ੍ਰੀਤਿ ਤ੍ਰੈ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਨਾਸ। ਹ੍ਵੈ ਪ੍ਰੀਤੀਤਿ ਹਤ ਕਪਟ ਤਰ ਸੁਭ ਗੁਣ ਲੋਭ ਪ੍ਰਨਾਸ॥ ੧੦ ॥ ਕਰੈ ਬਖੀਲੀ ਬਲੀਸੋਂ ਪਾਪ ਕਰਮ ਮੈਂ ਪਜਾਰ। ਤ੍ਰਿਯ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਸਾਜਨ ਕਲ੍ਹੈ ਮ੍ਰਿਤੁ ਦ੍ਵਾਰ ਇਹ ਚਾਰ॥ ੧੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕੋਇੱਕ ਮਿਤ੍ਰ ਨ ਕਹੂੰ ਕੋ ਕੋ ਇਕ ਰਿਪੁ ਹੂੰ ਨਾਂਹਿ ॥ ਜੀਵਨ ਕੇ ਗੁਣ ਦੋਖ ਜੇ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਮਿਤ੍ਰ ਤੇ ਆਹਿ ॥ ੨ ॥ ਦੋ ਤਿਲਕੇ ਮਧੁਭਾਰ ਦੋ ਤ੍ਰੈ ਤੋਟਕ ਪਹਿਚਾਨ ॥ ਚਾਰ

ਦੋਹਿਰੇ ਸੋਰਠਿਕ ਦ੍ਵਾਦਸ ਛੰਦ ਬਖਾਨ ॥ ੧੩ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਰੁਕਤਾਵ
ਤਾਸ ਦਸਮ ਅਧਜਾਇ ॥ ਕ੍ਰੋਧਾਦਿਕ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹੇ
ਨਮਿੱਤ ਵਿਹਾਇ ॥ ੧੦ ॥ ਏਕਾਦਸ ਅਧਜਾਇ ਮੈਂ ਸੰਤਨ
ਪਰਸੰਸ । ਦੁਰਜਨ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਹਿੰ ਕਹਿ ਸ਼ਲੋਕ ਖਟ ਬਿੰਸ
੧ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਪਰਕਾਵ੍ਜ ਸਦੋਖ ਅਦੋਖਭਨੇ ਕਹੈ ਵਾਕ
ਨ ਪਰੰਤ ਸਹੇ । ਅਪਨੇ ਗੁਣ ਔਗਣਤਜੋਂ ਪਰਕੇ ਚਹੁਮੋਂਦੁ
ਦੁ ਕਬੀਨ ਕਹੇ । ਚਿਤਕੋ ਚਿਤ ਚੇਤਤਿ ਚਿੱਤ ਭਜੇ ਵਿਖਜੋਂ ਤੇ
ਡਰੰਤ ਰਹੇ । ਸ੍ਰਵਣਾਦਿ ਜਨੇ ਸਨਬੰਧ ਹਨੇ ਸਮਧਾਂਮ ਬਨੇ
ਕਾਂਤ ਚਹੇ ॥ ੧ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਵਰਤਮਾਨ ਭਾਵੀ ਵਿਪਤਿ ਸੰਤ
ਨਾਸ਼ । ਜਜੋਂ ਗੰਗੋਦਕ ਅਚਨ ਤੇ ਦੁਰਗਤਿ ਪਜਾਸ ਵਿਨਾਸ਼ ॥
ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੰਤ ਕਰੈ ਨਹਿ ਵੈਰ ਕਹੂੰ ਸਭਕੇ ਹਿਤ ਮੈਂ ਵਰਤੇ ਅ
ਤਾਂ ਤਨ ਕੋ ਜਬ ਦਾਹਤ ਕੋ ਵਹਿ ਤਦਪਿ ਦੇਤ ਸੁਖਾਮਿ

ਜੈਸ ਕੁਠਾਰ ਕਟੈ ਤਰੁ ਚੰਦਨ ਗੰਧ ਤਿਸੈ ਮੁਖ ਦੇਵਤ ਹੀ । ਹੇਤੁ ਅਹੇ ਸਰਬਾਤਮ ਹੇਰਤ ਤਾਂ ਪਦ ਕੰਜ ਨਮੋ ਨਿਤ ਹੀ ॥ ੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਨਰੁਣਾ ਭਰਣ ਸ੍ਰੂਪ ਤਨ ਰੂਪਾ ਭਰਣ ਗੁਣਾਹਿ । ਗੁਣਕੋ ਭੂਖਣ ਗਯਾਨ ਨਿਜ ਗਿਆਨ ਅਭਰਨ ਖਿਮਾਹਿ ॥ ੪ ॥ ਦਰਪਨ ਮਾਰ-ਜਨ ਮਾਨ ਜਯੋਂ ਨਿਰਮਲ ਹੋਵਤ ਸੋਇ । ਤਥਾ ਗਯਾਨਅਭਯਾਸ ਕਰ ਵਿਮਲ ਮਨੀਖਾ ਹੋਇ ॥ ੫ ॥ ਜਯੋਂ ਜਲ ਭੀਤਰ ਪਦਮ ਬਿਤ ਜਲ ਸਪਰਸ ਨਹਿੰ ਤਾਂਹਿ । ਗਯਾਨੀ ਸਬਦਾਦਿਕ ਵਿਖੇ ਭੋਗਤ ਪਰ ਨ ਲਿਪਾਹਿ ॥ ੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਘਰ ਸਨਛੇਦਨ ਦਹਿਨ ਮੈ ਕੰਚਨ ਦੁਖੈ ਨ ਐਸ । ਗੁੰਜਨ ਸਮ ਤੋਲਨ ਹੁਤੇਹਾਟਕ ਦੁਖ ਹੈ ਜੈਸ ॥ ਤਨ ਦਾਹਨ ਛੇਦਨ ਬਿਪਤਿ ਨਹਿੰ ਅਸ ।ਦੂਖੈਸੰਤ ਬਿਖੈ ਸੰਗ ਤੇ ਜਜੋਂ ਦੁਖੈ ਬਿਖੈ ਅਸੰਤ ਕਰੰਤ ॥ ੮ ॥ ਭ੍ਰਮਰ ਤਯੋਂ ਫੂਲ ਪਰ ਖੰਡ ਮਾਨ ਭੀ ਸੋਭ । ਤਯੋਂ ਗੁਣ ਕਰਜਿੰਹ ਚਿਤ

ਫਧੋ ਤਿਹ ਨ ਦੇਖ ਕਰ ਖੋਭ ॥ ੯ ॥ ਦੁਸ਼੍ਰ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦਰਸੇਂ ਨਹੀਂ
ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਰੇਖ । ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਆਅਤਿ ਅਲਪ ਭੀ ਸਿਲਾ ਰੇਖ
ਜਜੋਂ ਦੇਖ ॥ ੧ ॥ ਚੰਦਨ ਸੀਤਲ ਲੋਕ ਮੈਂ ਚੰਦਨ ਤੇ ਸਸਿ ਸੀਤ
ਚੰਦਨ ਚੰਦ੍ਰਹ ਜੁਗਲ ਤੇ ਸੀਤਲ ਸਤਸੰਗ ਨੀਤ ॥ ੧੧ ॥
ਏਕ ਪੁਤ੍ਰ ਗੁਣਵਾਨ ਸੁਭ ਸੌ ਸੁਤ ਅਗੁਣ ਅਕਾਮ । ਇਕ ਸਿ
ਹੀ ਤਮਕੋ ਹਰੇ ਤਾਰੇ ਕੋਟਿ ਕਿ ਕਾਮ ॥ ੧੨ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗ
ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਕੋ ਜਾਨਤ ਇਕ ਵਿਦ੍ਵਾਨ । ਰੰਭਾ ਭੋਗਨ ਤੇਜੁ ਸੁਖ ਜਾ
ਸਕੂ ਨ ਆਨ ॥ ੧੩ ॥ ਸਭ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਮੈਂ ਚਤੁਰ ਭੀ ਚਤੁਰ ਵੇ
ਬਿਤਿ ਵਾਕ। ਆਤਮ ਗਜ਼ਾਨੁ ਨ ਜਾਨਯੋ ਜਜੋਂ ਦਰਬੀ ਰਸ ਪਾ
॥ ੧੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗਿਰਿ ਗਿਰਿ ਮੈ ਮਾਨਕ ਨਹੀਂ ਗਜ ਗ
ਮੋਤੀ ਨਾਂਹਿ। ਚੰਦਨ ਤਰੁ ਬਨ ਬਨ ਨਹੀਂ ਸੰਤ ਨ ਪੁਰਿ ਪੁ
ਮਾਂਹਿ ॥ ੧੫ ॥ ਨਿਰਮਲ ਮਤਿ ਮਾਨੀ ਪੁਰਖੁ ਦੁਇ ਫਲ

ਇੱਛਧਾਰ ਸਰਬਸੰਗ ਨਿਰਬ੍ਰਿਤਤਾ ਵਾ ਬਿਭੂਤਿ ਵਿਸਤਾਰ ॥ ੧੬ ॥ ਉਪਕਾਰੀ ਪਜਾਰੀ ਗਿਰਾ ਕਰੈਂ ਅਕਿਰਤਮ ਪ੍ਰੀਤਿ । ਸੰਤਨ ਇਹੀ ਸੁਭਾਵ ਹੈ ਸਸਿ ਸੀਤਲ ਕਿਨ ਕੀਤ ॥ ੧੭ ॥ ਸੋ ਤਰੁ ਕੋ ਇਕ ਕਹੂੰ ਹ੍ਵੈ ਜਿਹ ਕਰਿੰਦ ਆਸ੍ਰਿੱਛ । ਬਨ ਬਨ ਮੈਂ ਬਨ ਚਰਨ ਕੇ ਵਾਸ ਯੋਗ ਬਹੁ ਬ੍ਰਿੱਛ ॥ ੧੮ ॥ ਜੋ ਜਨ ਕੇ ਬੰਧਨ ਹਰੇ ਸੋ ਸਾਧੂ ਕਹੂੰ ਏਕ । ਕਰਮ ਕ੍ਰਿਯਾ ਜੋੜਨ ਵਿਖੈ ਜਨ ਸਮਰਥ ਅਨੇਕ ॥ ੧੯ ॥ ਦ੍ਵਿਜ ਪ੍ਰਸੰਨ ਖੀਰਾਦਿ ਕਰ ਮੋਰ ਮੋਦ ਘਨਬੈਨ ॥ ਸੰਤ ਸੁਖੀ ਪਰਹਿਤ ਵਿਖੇ ਸਠ ਪਰ ਬਿਪਤਾ ਚੈਨ ॥ ੨੦ ॥ ਅਰਥੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨੀ ਜਗਤ ਮੈਂ ਸੁਲਭ ਅਗਾਰ ਅਗਾਰ । ਦਾਤਾ ਉੱਤਰ ਵੇਤ ਦ੍ਵੈ ਦੁਰਲਭ ਨਰ ਸੰਸਾਰ ॥ ੨੧ ॥ ਸ੍ਵਗੁਣ ਦੋਖ ਪਰ ਜਾਚਨਾਂ ਅਰਥੀ ਵਜਰਥ ਭਿਜੰਤ । ਇਨ ਚਾਰੋਂ ਕੇ ਕਹਿਨ ਮੈਂ ਸੰਤਨ ਜੀਭ ਲਜੰਤ ॥ ੨੨ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਕਰਕੇ ਪਰਹਾਰ ਭਏ ਜਿਮੰਕਦਕ

ਭੂਮ ਗਿਰੈ ਪੁਨ ਊਰਧ ਹੋਈ। ਬਿਤ ਔ ਬ੍ਰਿਤ ਉੱਤਮ ਸੰਤਨ ਕ
ਪਰ ਹੋਵਹਿ ਨਾਸ ਜਬੈ ਵਹਿ ਦੋਈ। ਅਪਦਾ ਅਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ
ਜਬੈ ਨਹਿ ਤਦਜਪਿ ਵਜਾਕੁਲ ਹੋਵਤ ਸੋਈ। ਸਮ ਮੇਰੁ ਰਹੈਂ ਥਿ
ਸੰਤ ਸਦਾ ਬਿਪਤਾ ਸਮ ਗੇਂਦੂ ਸਮਾਨ ਸੁਜੋਈ ॥ ੨੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਅਧਮ ਚਾਹਿਤੇ ਦਰਬ ਕੋ ਮੱਧਮ ਧਨ ਅਰੁ ਮਾਨ। ਉੱਤਮ ਚਾਹੈਂ
ਮਾਨ ਕੋ ਤਾਂ ਕੋ ਧਨ ਸਨਮਾਨ ॥ ੨੪ ॥ ਹੈਂ ਗੁਣ ਔਗੁਣ ਸਭ ਵਿ
ਇਨ ਬਿਨ ਜੰਤੁ ਨ ਕੋਇ। ਮ੍ਰਿਦੁ ਸੁਗੰਧ ਸੁੰਦਰ ਕਮਲ ਪਰ ਕੰਟ
ਭੀ ਹੋਇ ॥ ੨੫ ॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਭੂਮੰਡਲ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰ ਸੰਤ ਮਰਾਲ ਨਿਵਾ
ਜਹਿ। ਹਾਨਿ ਤਿਨੈ ਪੁਰਿਤਾਲ ਸਾਧੂ ਹੰਸ ਵਿਜੋਗ ਜਹਿ ॥ ੨੬
ਬਾਈ ਦੋਹੇ ਸੋਰਠਿਕ ਤੀਨ ਸਵੈਯੇ ਚੀਨ। ਸਭੀ ਛੰਦ ਖਟ ਬੀਸ
ਹਰ ਹੈਂ ਦੀਨ ਅਧੀਨ ॥ ੨੭ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਰੁਕਤਾਵਲੀ ੩
ਯਾਰਵੇਂ ਧਜਾਇ। ਦੁਰਜਨ ਸੁਰਜਨ ਯੁਗਲ ਕੇ ਵਰਨਨ ਕੀ

ਸੁਭਾਇ ॥ ੧੧ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਬ ਦਵਾਦਸ ਅਧਯਾਇ ਮੈਂ ਸਪਤ ਵਯਸਨ ਵਿਸਤਾਰ । ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਕਰ ਤਿਹ ਨਿੰਦ ਹੈਂ ਪੰਦ੍ਰਸ ਛੰਦ ਉਚਾਰ ॥ ੧ ॥ ਜੂਪ ਮਾਸ ਮਦ ਵੇਸਵਾ ਹਿੰਸਾ ਚੋਰੀ ਨਾਰ । ਸਪਤ ਲੋਕ ਮੈਂ ਸਪਤ ਹੈ ਸਪਤ ਨ ਛੁਹੈ ਉਦਾਰ ॥ ੧ ॥ ਲਖਮੀ ਤਹਾਂ ਰਹੇ ਨਹੀਂ ਜਹਾਂ ਜੂਪਕੋ ਬਾਸ ॥ ਪਾਦਪ ਤਹਿੰ ਉਪਜੈ ਨਹੀਂ ਜਹਾਂ ਅਗਨਿ ਪਰਕਾਸ ॥ ੨ ॥ ਪਾਪ ਬ੍ਰਿਧਿ ਤੇ ਬ੍ਰਿਧਿਧਨ ਧਨ ਧਨਬ੍ਰਿਧਿਤੇ ਬ੍ਰਿਧਿ ਪਾਪ। ਖੋਇ ਜੂਪ ਮੈਂ ਧਰਮ ਬਿਨ ਉਭੈ ਲੋਕ ਸੰਤਾਪ ॥ ੩ ॥ ਇਤੀ ਜੂਪੰ ॥ ੪ ॥ ਸੁਰਾ ਪਾਨ ਤੇ ਹਾਨਿ ਮਤਿ ਕਰ ਹੈ ਕਾਮ ਬਿਹੋਸ਼ । ਨਾਰੀ ਮਹਤਾਰੀ ਉਭੈ ਭੋਗੈ ਗਨੈ ਨ ਦੋਸ਼॥ ਤੋਟਕ ਛੰਦ ॥ ਮਦ ਪਾਂਨ ਸਮਾਨ ਨ ਪਾਪ ਪਰੇ । ਨਹਿ ਭੂਤ ਭਵਵਿੱਖਤ ਮੈਂ ਉਚਰੇ । ਮਦ ਤਯਾਗ ਸਮਾਨ ਨ ਪੁੰਨ ਕਹੂੰ । ਨਹਿ ਭੂਤ ਵਿਖੇ ਨ ਭਵਿਖਤ ।॥ ੫ ॥ ਇਤੀ ਮਦੰ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਤ ਕਰਤਾ ਉਪਦੇਸ਼ਟਾ ਉਪ-

ਕਰਤਾ ਅਨੁਮੰਤ । ਘਾਤਕ ਸ੍ਵਾਦਿਕ ਖਸ਼੍ਰ ਇਹ ਅਘ ਸਮ ਭਾਗੀ
ਜੰਤ ॥ ੬ ॥ ਰਕਤ ਬਿੰਦੁ ਕਰ ਸੰਭਵੈ ਜੋ ਨਰ ਭੁੰਚਤ ਮਾਸ । ਨਰਕ
ਪਰੇ ਨਿਕਸੇ ਨਹੀਂ ਯਾਵਤ ਇੰਦੁ ਵਿਭਾਸ ॥ ੭ ॥ ਸਰਬ ਸੁ
ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਹੈ ਬਿਸ਼ਨੁ ਪਿਸੂ ਪਰਕਾਸ । ਈਸ਼੍ਵਰ ਸਰਬ ਸੰਘਾਤ
ਤਾਂਤੇ ਮਤ ਭਖ ਮਾਸ ॥ ੮ ॥ ਇਤੀ ਮਾਸ ॥ ੩ ॥ ਜਪ ਤਪ
ਬ੍ਰਿਤ ਅਵਧ ਜੱਸ ਵਿਦਜਾ ਸੁਕਲ ਉਦਾਰ । ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਕਟੇ ਗਨਿ
ਸਕਲ ਜੈਸੇ ਲਤਾ ਕੁਠਾਰ ॥ ੯ ॥ ਸੁਰਾ ਮਾਸ ਗਨਿਕਾ ਤ੍ਰਿਤੀ ਮਨ
ਮਨਕਾ ਜਾਸ । ਤਿਨ ਸੰਗੇ ਦੁਖ ਹੋਤ ਹੈ ਤਿਨ ਸੰਗੇ ਦੁਖ ਨਾ
॥ ੧੦ ॥ ਇਤੀ ਵੇਸ਼ਜਾ ॥ ੪ ॥ ਕੁਲ ਖੈ ਕਲਹਿ ਕਲੇਸ਼ ਉ
ਧਨ ਹਤ ਧਰਮ ਪ੍ਰਹਾਰ । ਇਤਉਤ ਅਪਜਸ ਲਭਤ ਸ਼ਠ
ਭੋਗਤ ਪਰਨਾਰਿ ॥ ੧੧ ॥ ਨਿਜ ਯੁਵਤੀ ਕੇ ਹੋਤਹੀਂ ਸਠ ਲ
ਟਹਿ ਪਰ ਨਾਰਿ । ਭਰੇ ਤਾਲ ਸਭਠੌਰ ਪਰ ਕਾਕ ਅਚੈ

ਵਾਰਿ ॥ ੧੨ ॥ ਇਤੀ ਪਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ॥ ਮ੍ਰਿਗ ਝਖ ਸੰਤਨ ਵਿਹਤ ਬ੍ਰਿਤ ਤ੍ਰਿਣ ਸੰਬਰ ਸੰਤੋਖ। ਲੁਭਧ ਕੁ ਝੀਵਰ ਦੁਸ੍ਰ ਜਨ ਕਰਹਿ ਅਕਾਰਣ ਦੋਖ ॥ ੧੩ ॥ ਛਪੈਛੰਦ ॥ ਜੂਪ ਸੰਗ ਤੇ ਧਰਮ ਤਾਤ ਅਤਿ ਬਿਪਤਿ ਲਹੀਬਨ। ਮਾਸ ਸੰਗ ਇਕ ਭੂਪ ਭਯੋ ਬਕ ਦਯੋ ਸ੍ਰਾਪ ਮੁਨਿ। ਯਾਦਵ ਨੰਦਨ ਨਾਸ ਭਏ ਮਦ ਪਾਨ ਕਰਯੋ ਜਬ। ਕ੍ਰੀਚਕ ਥੇ ਸੋ ਭ੍ਰਾਤ ਕਾਮ ਕਰਨਾਸ ਭਏ ਸਭ। ਨ੍ਰਿਪ ਮ੍ਰਿਗਿਯਾ ਕਰਪ੍ਰੀਖਤ ਹਤਯੋ ਚੋਰੀ ਕਰ ਸਿਵ ਭੂਪ ਹਤ। ਪੁਨ ਪਰਨਾਰੀ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰ ਸੀਸ ਦਏ ਦਸ ਲੰਕ ਪਤਿ ॥ ੧੪ ॥ ਇਕ ਇਕ ਕੀ ਸੰਗਤ ਕੀਏ ਭਏ ਨਰੋਤਮ ਨਾਸ। ਜਾਮੈਂ ਸਾਤੋਂ ਵਯਸਨ ਹੈਂ ਕਥਾ ਕਹੈ ਕੋ ਤਾਸ ॥ ੧੫ ॥ ਚੌਦਸ ਦੋਹੇ ਇਕ ਛਪਾ ਤੋਟਕ ਏਕ ਬਤਾਇ। ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਕਹੇ ਸ਼ਲੋਕ ਸਭ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸਹਾਇ ॥ ੧੬ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਧਾਰੁਕਤਾਵਲੀ ਤਿੰਹ ਦ੍ਵਾਦਸ ਅਧਯਾਇ ॥ ਸਪਤ ਵਯਸਨ

ਵਰਨਨ ਕਰੇ ਕਵਿ ਹਰਿ ਦਯਾਲ ਸੁਭਾਇ ॥ ੧੨ ॥ ਦੋਹਰ
॥ ਅਬ ਤ੍ਰੋਦਸ ਅਧਯਾਇ ਮੈਂ ਇੰਦ੍ਰਯ ਵਿਖਿਅਨ ਨਿੰਦ
ਦੁਰਜਨ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰੇਂ ਕਹਿਕੇ ਤ੍ਰੇਈ ਛੰਦ ॥ ੧ ॥ ਕਾ
ਬਰੋਬਰ ਬਯਾਧਿ ਨਹਿ ਸਤ੍ਰ ਨ ਮੋਹ ਸਮਾਨ ॥ ਆਨ ਅਗਿ
ਨਹਿੰ ਕ੍ਰੋਧ ਸਮ ਸੁਖ ਨ ਸੰਮਾਨ ਗਿਆਨ ॥ ੧ ॥ ਕਰੀ ਕਾ
ਆਮਿਖ ਮਤਸ ਮ੍ਰਿਗ ਸ੍ਰਰ ਰੂਪ ਪਤੰਗ । ਅਲਿਸੁਗੰਧ ਇਤਜਾ
ਹਤ ਇੱਕ ਇੱਕ ਇੰਦ੍ਰਯ ਸੰਗ ॥ ੨ ॥ ਸਬਦ ਸਪਰਸ ਰਸ ਰੂਪ ਗੰ
ਪਾਂਚੋਂ ਕਾਰਣ ਨਾਸ । ਜੋ ਜਨ ਪਾਂਚੋਂ ਵਸ ਭਏ ਕਥਾ ਕਹੇ ਕੋ ਤ
॥ ੩ ॥ ਦੁਰਜਨ ਸੰਗ ਨ ਕੀਜੀਏ ਬਚਨ ਨ ਤਾਂਹਿ ਬਖਾਨ ।
ਕਲਾਲਨੀ ਦੁਗਧ ਭੀ ਪਰ ਤਿਹ ਸਭ ਮਦ ਜਾਨ ॥ ੪ ॥ ਸੋਰਠਾ
ਤੁੱਲ ਦ੍ਰਸ੍ਰਿ ਮਿਰਦੰਗ ਪਿੰਡ ਤੁੰਡ ਮੈਂ ਜਬ ਪਰੇ । ਤਬ ਲਗ ਬੋ
ਚੰਗ ਨਾਂਤਰ ਨਿੰਦ ਕੁਰਸ ਕਰੈ ॥ ੫ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਯੱਦਪਿ ਵ

ਸਰਬ ਵਿਤ ਅਰੁ ਸ੍ਰੋਤਾ ਖਲ ਹੋਇ। ਬਚਨ ਫਲੇ ਨਹਿ ਤਾਸਮਨ ਜੌ ਅਨੇਕ ਜੁਗ ਖੋਇ ॥ ੬ ॥ ਜੈਸੇ ਸੁੰਦਰ ਸੁੰਦਰੀ ਖੋੜਸ ਕਰ ਸਿੰਗਾਰ । ਤੱਦਪਿ ਨਿਹਫਲ ਸਭ ਹੀ ਜੌ ਦ੍ਰਿਗ ਬਿਨ ਭਰਤਾਰ ॥ ੭ ॥ ਦਾਦਰ ਕਰ ਕੁਖ ਭਰਣ ਮੈਂ ਤਤਪਰ ਨਾਗ ਅਨੇਕ । ਸਮਰੱਥ ਧਰਨੀ ਧਰਨ ਮੈਂ ਸੇਖ ਨਾਗ ਹੀ ਏਕ ॥ ੮ ॥ ਉਦਰ ਭਰਣ ਤਤ ਪਰ ਭਏ ਭੇਖੀ ਸੰਤ ਅਨੰਤ । ਜਗਤ ਜਲਧ ਕੇ ਤਰਣ ਮੈਂ ਵਿਰਲਾ ਕੋ ਇਕ ਸੰਤ ॥ ੯ ॥ ਨਿੰਦਕ ਕ੍ਰਿਤਘਨ ਪਿਸਨ ਜਨ ਪੁਨ ਜਿਹ ਕ੍ਰੋਧ ਬਿਸਾਲ । ਚਾਰੋਂ ਕਰਮੋਂ ਕੇ ਸ੍ਵਪਚ ਪੰਚਮ ਜਾਤ ਚੰਡਾਲ ॥ ੧੦ ॥ ਸਰਪ ਕ੍ਰੂਰਿ ਖਲ ਕ੍ਰੂਰ ਹੈ ਸਰਪਨ ਤੇ ਖਲ ਕ੍ਰੂਰ । ਮੰਤ੍ਰੌਖਧਿਕਰ ਸਰਬ ਵੱਸ ਖਲਕੋ ਮੰਤ੍ਰ ਨ ਮੂਰ ॥੧੧॥ਸੰਗੀ ਦੋਖ ਕਰ ਸੰਤ ਜਨ ਕਭੀ ਨ ਵਿਕ੍ਰਯਧਾਰ । ਚੰਦਨ ਨਾਗਨ ਕਰ ਢਪਯੋ ਤੱਦਪਿ ਧਰੇ ਨ ਮਾਰ ॥ ਨੀਚਨ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਜੋ

ਕੋਪ ਹੇਤ ਨਹਿ ਸਾਂਤ । ਜਿਉਂ ਸਰਪਨ ਪੈ ਪਾਨ ਭੀ ਕੇਵਲ ਵਿਖ
ਵਰਧਾਂਤ ॥ ੧੩ ॥ ਦ੍ਵੈ ਕਰ ਦ੍ਵੈ ਪਗ ਆਹਿ ਤਵ ਦ੍ਰਿਸਯਤ ਪੁਰਖ
ਅਕਾਰ । ਸੀਤ ਵਾਤ ਕੇ ਘਾਤ ਹਿਤ ਕਯੋਂ ਨਹਿ ਕਰੋ ਅਗਾਰ ॥
੧੪ ॥ ਸੂਚੀ ਮੁਖ ਵਿਭਚਾਰਨੀ ਰੰਡੇ ਪੰਡਿਤ ਰਾਰ । ਨਹਿਬ
ਨਿਜ ਗ੍ਰਿਹਿ ਰਚਨ ਮੈਂ ਸਮਰਥ ਹਨ ਤਵ ਦ੍ਵਾਰ ॥ ੧੫ ॥ ਜੈਸੇ ਕੈ
ਪੁਰਖ ਕੋ ਦੈ ਉਪਦੇਸ ਨ ਸੰਤ । ਮੂਰਖ ਕਪ ਬਿਨ ਗ੍ਰਿਹਿ ਕਰੀ ਚ
ਕਾ ਜੋ ਗ੍ਰਿਹਿਵੰਤ ॥ ੧੬ ॥ ਊਚੇ ਥਿਤ ਊਚੋ ਨਹੀਊਚਾ ਗੁਣਕਰ ਹੋਇ
ਕਾਕ ਅਟਾਰੀ ਪਰ ਬਹੇ ਪਰ ਕਯਾ ਖਗਪਤਿ ਸੋਇ ॥ ੧੭ ॥ ਨੀਚ
ਕੀ ਸੰਗਤ ਕਰੈ ਨਸੇ ਬੇਗ ਬੈਰਾਗ । ਪਰਾਧੀਨ ਭੀ ਸੁਖ ਨਸੇ ਜ
ਛਾਯ ਤ੍ਰਿਣ ਆਗ ॥ ੧੮ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਕੋਊ ਏਕ ਬਿਪ੍ਰ ਆਹਿ ਸੰਭੂ
ਮੈਂ ਮਨਾਇ ਤਾਂਬ੍ਰ ਪਾਤ੍ਰ ਕੋ ਦਬਾਇ ਲਿੰਗ ਲਿੰਗ ਕਯੋ ਹੈ । ਤਹਾ
ਜਨ ਅਏ ਲਿੰਗ ਦੇਖ ਲਿੰਗ ਕਏ ਲਿੰਗ ਅਰਚਏ ਕਰ ਜਨ

ਗਯੋ ਹੈ । ਭੂਸਰ ਜੋ ਆਯੋ ਦੇਖ ਲਿੰਗ ਬਿਸਮਾਯੋ ਕਹੂੰ ਏਕ ਲਿੰਗ ਹੂੰਤੇ ਲਿੰਗ ਝੁੰਡ ਨਿਰਮਯੋ ਹੈ । ਪਾਤ੍ਰ ਨਹਿ ਪਾਏ ਤਬ ਬਿਪ੍ਰ ਯੋਂ ਅਲਾਏ ਤਾਂਹਿ ਪਾਤ੍ਰ ਲਿੰਗ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕੀਨੋਂ ਮੂੜ੍ਹੋਂ ਨ ਲਖਯੋ ਹੈ ॥ ੧੯ ॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਜਗ ਕੀ ਭੇਡਾ ਚਾਲ ਚਲਤੇ ਕੇ ਪਾਛੈ ਚਲੈਂ । ਪਰਮਾਰਥ ਨ ਸਮ੍ਹਾਲ ਦੇਖੋ ਜਗ ਕੀ ਮੂੜ੍ਹਤਾ ॥ ੨੦ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਫਲ ਕਰਕੇ ਤਰੁ ਤਰੇ ਹੈ ਨਿੰਮ੍ਰਤ ਅਤਿ ਸ੍ਰੁਤਿਵੰਤ । ਸੂਕੋ ਤਰੁ ਜਯੋਂ ਤੁਟਤ ਹੈਂ ਝੁਕਤ ਨਹੀਂ ਖਲ ਜੰਤ ॥ ੨੧ ॥ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਨੀਰ ਕਰ ਸਿੱਖੀ ਕੇ ਨਿਵਾਰਨ ਮੋਂ ਸਮਰਥ ਛਾਯਾ ਕਰ ਦਿਵਾਕਰ ਆਤੱਪ ਨਿਵਾਰੀਯੇ । ਸਮਦ ਮਤੰਗ ਵਸ ਹੋਤ ਤੀਖੇ ਕੁੰਡੇ ਕਰ ਧੇਨੁ ਭੈਂਸ ਰਾਸਭ ਕੋ ਦੰਡ ਕਰ ਟਾਰੀਯੇ ਭੇਖਜ ਕੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰ ਬਜਾਧ ਕੋ ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰੈ ਮੰਤ੍ਰਨ ਕੇ ਬਲਤੇ ਭੁਝੰਗ ਮਾਰ ਮਾਰੀਏ । ਨਿਗਮ ਕਰੀ ਯੋਂ ਰਚੀ ਭੇਖਜ ਸਕਲ਼

ਕਰ ਪਰ ਨੀਚ ਰਹਿ ਕੀ ਨ ਔਖਧੀ ਵਿਚਾਰੀਏ ॥ ੨੨ ॥
॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਖਲ ਕੀ ਕਰੋ ਸੁਕੁਲ ਜਬੀ ਵਿਦ੍ਵਾਨ
ਚੰਦਨ ਕੋ ਘਰਸਣ ਕਹੇ ਦਾਹਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕ੍ਰਿਸਾਨੁ ॥ ੨੩ ॥ ਬੀਸ
ਦੋਹਰੇ ਦੋ ਕਬਿੱਤ ਏਕ ਸੋਰਠਾ ਜਾਨ । ਤੀਨ ਬੀਸ ਸਭ ਛੰਦਹੈਂ
ਹ੍ਰਿਦੈ ਸਰੋਰੁਹ ਭਾਨੁ ॥ ੨੪ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਰੁਕਤਾਵਲੀ ਤਾਸ
ਤ੍ਰੋਦਸੋ ਧਜਾਇ ॥ ਨਿੰਦੈ ਖਲ ਇੰਦ੍ਰੈ ਵਿਖਯ ਮੁਕ੍ਤਿ ਨਮਿਤ ਵਿਹਾਇ
॥ ੧੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਿੱਖਯਾ ਵਰਨੈ ਚੌਦਸੇ ਚੌਦਸ ਛੰਦ ਉਚਾਰ
ਬੇਗ ਤ੍ਰਿਤਾਪ ਪ੍ਰਹਾਰ ਹੈ ਜਿਉਂ ਘਣ ਬਾਰ ਬਹਾਰ ॥ ੧ ॥ ਨਰਾ
ਛੰਦ ॥ ਹਿਤੀਖਣਾਂ ਜਹਾਂ ਅਹੇ ਤਹਾਂ ਨਹੀਂ ਮਨੀਖਣਾਂ । ਮਨੀਖ
ਜਹਾਂ ਅਹੇ ਤਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹਿਤੀਖਣਾਂ । ਸਮਾਦਿ ਵੇਦ ਵੇਦ ਭੀ
ਦੁਰਲਭੰ ਉਭੇ ਅਹੇ । ਯਥੌਖਧੀ ਸੁਆਦਵੰਤ ਬਯਾਧ ਮੂਲ
ਦਹੇ ॥ ੧ ॥ ਛਪੈਛੰਦ ॥ ਬ੍ਰਿਖਹੀਨ ਫਲਚੀਨ ਬਿਹੰਗਮ ਛੋ

ਤਿਆਗੈ । ਕਾਨਨ ਦਗਧੋ ਦੇਖ ਹਰਨ ਆਦਿਕ ਸਭ ਭਾਗੈ । ਫੂਲ ਮਾਲ ਨਿਰਗੰਧ ਗਲੇ ਤੇ ਤਜਾਗੈ ਸਭ ਨਰ । ਸਾਰਸ ਤਜਾਗੇ ਬੇਗ ਨੀਰ ਬਿਨ ਪੇਖ ਸਰੋਵਰ । ਪੁਨ ਗਨਿਕਾ ਨਿਰਧਨ ਨਰ ਤਜੈ ਭ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਨ੍ਰਿਪਤਿ ਭ੍ਰਿਤੁ ਤਜਤ ਹੀ । ਜਨ ਸਕਲੇ ਸ੍ਵਾਰਥ ਵਸਰਮੇ ਕੋ ਕਾਹੂੰ ਪਜਾਰੋ ਨਹੀਂ ॥ ੨ ॥ ਦੋਃ ॥ ਪਸੁ ਧਨ ਅਧਨ ਕਨਕ ਅਰਧ ਅਹੈ ਸਰਬ ਧਨ ਧਾਨ । ਮਿਤ੍ਰ ਸੀਲ ਵਿੱਦਯਾ ਤ੍ਰਿਤੀ ਅਤਿਸੈਧਨ ਕੀ ਖਾਂਨ ॥ ੩ ॥ ਬਿਨਾਭਯਾਸ ਵਿੱਦਜਾ ਨਹੀਂ ਵਿੱਦਯਾ ਬਿਨ ਧਨ ਨਾਂਹਿ । ਬਿਨਾ ਦਰਬ ਨਹਿ ਮਿਤ੍ਰ ਕੋ ਮਿਤ੍ਰ ਬਿਨਾ ਬਲ ਕਾਂਹਿ ॥ ੪ ॥ ਤਬ ਲਗਹੀ ਗੁਣ ਗੌਰਤਾ ਜਬ ਲਗ ਕਹੇ ਨ ਦੇਹ । ਦੇਹ ਕਹੇ ਤੇ ਖੇਹ ਸਭ ਗੁਣ ਗੌਰਵ ਪਿਠਦੇਹ ॥ ੫ ॥ ਮੰਤ੍ਰੌਖਧਿ ਸਿਧਿ ਅਵਧ ਧਨ ਮੈਥੁਨ ਦਾਨ ਕੁਸੇਵ । ਦੁਰ ਭੋਜਨ ਇਨ ਅਸ਼੍ਟ ਕੋ ਸੁਧੀ ਨ ਨ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਵ ॥ ੬ ॥ ਅਰਥ ਨਾਸ ਮਨ ਤਾਪ ਹੈ ਦੁਰ ਚਰਿਤ੍ਰ

ਗ੍ਰਿਹ ਮਾਂਹਿ । ਮਾਨ ਭੰਗ ਬੰਚਨ ਕਹੂੰ ਧੀਰ ਪਾਂਚ ਕਹਿ ਨਾਂਹਿ ॥ ੭ ॥ ਕਾਰਦਾਰ ਮੈਥੁਨ ਕਰਜ ਗਰਭ ਚਾਰ ਜੋ ਏਹ । ਪ੍ਰਥਮੇ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਂ ਪਾਛੇ ਬਹੁ ਦੁਖ ਦੇਹ ॥ ੮ ॥ ਸੂਪਕਾਰ ਕਵਿ ਬੈਦ ਨ੍ਰਿਪ ਸ਼ਸਤ੍ਰੀ ਮਰਮੀ ਜਾਨ । ਸ੍ਵਾਮਿ ਬੰਦਿਨੀ ਮੁਗਧ ਨਵਮਤਕੁਪਾਇ ਮਤਿ ਮਾਨ ॥ ੯ ॥ ਅਰਬ ਪਤੀ ਨ੍ਰਿਪ ਅਤਿ ਤਪੀ ਵਿਦਯਾਦਿਕ ਸਠ ਮਾਂਹਿ । ਵਿਦੁਖ ਗੁਰੂ ਅਰਿ ਅਸ਼ਟ ਏ ਧੀਰੋਤਰ ਦੇ ਨਾਂਹਿ ॥ ੧੦ ॥ ਬਲ ਬਿਚਾਰ ਵਿੱਦਯਾ ਹੁਤੇ ਬੁਧਿਬਿਨ ਵਿਦਯਾਨਾਸ । ਬਿਨ ਬਿਚਾਰ ਜਜੋਂ ਕਾਰਕੁਨ ਕੇਹਰ ਕਰਜੋ ਬਿਨਾਸ ॥ ੧੧ ॥ ਜਿਹ ਬਿਚਾਰ ਹੈ ਬਲ ਤਿਸੇ ਬਿਨ ਬਿਚਾਰ ਬਲਨਾਹਿ ॥ ਏਕ ਪ੍ਰਮੱਤ ਨਾਹਿਰ ਬਨੇ ਸਸੇ ਬਿਨਾਸਜੋ ਤਾਹਿ ॥ ੧੨ ॥ ਦੁਵੈਯਾਛੰਦ ॥ ਰਿਣ ਰਿਪੁ ਅਗਨਿ ਤ੍ਰਿਨਾਸ ਮਞਾਰੀ ਕਰੇ ਬਿਲਮ ਨਹਿ ਸਮਾ ਪਛਾਨ । ਕੰਨਯਾ ਦਾਨੇ ਧਰਮਾ ਰੰਭੇ ਵਿਦਜਾ ਪਢਨੇ ਧਨਕੇ ਲਜਾਨ । ਅਵਸਰ ਦੇ

ਪਦਾਰਥ ਚਾਰੋਂ ਕਰੇ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਜੋ ਸੋ ਬੁਧਿਮਾਨ । ਖਿਣ ਖਿਣ ਖੀਣ ਕਾਲਤਨੁ ਕਰ ਹੈ ਭਲੋਕਾਲ ਫਿਰ ਮਿਲੈ ਨ ਪਾਨ ॥ ੧੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਨਾਰਿ ਕਲਹਿਣੀ ਗ੍ਰਾਮ ਘਰ ਦੇਹ ਦੁਖੀ ਨ੍ਰਿਪ ਨੀਚ । ਪਰਵੱਸ ਪਾਸੋਂ ਨਰਕ ਕੋ ਜੀਵਤ ਹੀ ਹੈ ਮੀਚ ॥ ੧੪ ॥ ਇਕ ਨਰਾਜ ਏਕੋ ਛਪਾ ਏਕ ਦੁਵੈਯਾ ਛੰਦ । ਸ਼ੰਕਰ ਦੋਹੇ ਸੰਕਰੀ ਚੌਦਸ ਛੰਦਾ ਨੰਦ ॥ ੧੫ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਰੁਤਾਵਲੀ ਤਿਹ ਚੌਦਸ ਅਧਯਾਇ । ਸਿਖਯਾ ਵਰਨੀ ਤਾਸ ਮੈਂ ਕਵਿ ਹਰਦਯਾਲ ਸੁਭਾਇ ॥ ੧੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਥ ਪੰਦ੍ਰਸ ਅਧਯਾਇ ਮੈਂ ਮਿਸ੍ਰਤ ਇੱਕੀ ਛੰਦ । ਪਟੁ ਹ੍ਵੈ ਸਠ ਘਟ ਮੈਂ ਠਟੈ, ਇਤ ਉਤ ਮੈਂ ਆਨੰਦ ॥ ੧ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਪਤਾਲ ਮੈਂ ਪ੍ਰਵੇਸ ਇੰਦ੍ਰ ਲੋਕ ਮੈਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹ੍ਵੈ । ਗਿਰਿੰਦ ਜੋ ਸੁਮੇਰ ਚਾਰੁ ਤਾਂਹਿ ਪੈ ਨਿਵੇਸ ਹ੍ਵੈ । ਜੁਮੰਤ੍ਰ ਭੇਖਜੰ ਕਰੇ ਬਿਆਧ ਹਾਰ ਕਾਰਣੰ । ਸੁਜੁਹੋਨਿ ਹ੍ਵੈ ਹੋਇਅੱਤ੍ਰ ਹੇਤੁਨਾਬਿਚਾਰਣੰ ॥ ੧ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਰਖ ਕਾ ਬਲ ਮੌਨ ਹੈ ਤਸਕਰ ਕਾ ਬਲ ਝੂਠ । ਦੁਰਬਲ ਕੋ
ਬਲ ਭੂਪ ਹੈ ਸਿਸੁ ਬਲ ਰੋਵਨ ਰੂਠ ॥ ੨ ॥ ਪ੍ਰਾਤ ਅੰਨੁ ਭੋਜਨ
ਕਰਯੋ ਸਾਂਝ ਸਮੇ ਦੁਤਿ ਨਾਸ ॥ ਤਿਹ ਰਸ ਕਰ ਉਪਜੇ ਜੁ ਤਨ
ਕਹਾਂ ਨਿਤੱਤਾ ਤਾਸ ॥ ੩ ॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਸਭ ਅਨਿੱਤ ਹੈਂ ਕਾਂਯਸਭ
ਵਿਭੂਤਿ ਖਿਣ ਭੰਗਰੀ। ਨਿਕਟ ਕਾਲ ਨਿਤ ਆਇ ਧਰਮ ਸੰਗ੍ਰਹੈ
ਯੋਗ ਅਬ॥ ੪ ॥ ਸਵੈਯਾ । ਆਧਿ ਬਿਆਧ ਬਿਨਾਤਨੁ ਮਾਨੁਸ ਮਾਨਸ
ਜੋ ਅਪਨੋ ਜਬ ਹੇਰੇ । ਅੰਨ ਪਟਾਦਿ ਅਨਾਥਨ ਕੇ ਘਰ ਦ੍ਵੈ ਕਰ
ਜੋਰ ਦਏ ਪੁਨ ਟੇਰੇ। ਖਾਇ ਹੰਢਾਇ ਧਿਆਇ ਹਰੀ ਚਿਰ ਜੀਵਹੁ ਜੀ
ਤੁਮ ਬਾਂਧਵ ਮੇਰੇ । ਤਾਸ ਅਸੀਸਹਿ ਤੇ ਜਗਦੀਸ ਕਰੇ ਮਨ
ਸੁੱਧ ਸੁਸਾਂਝ ਸਵੇਰੇ ॥ ੫ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗੁਣ ਸਫਟਕ ਕੇ ਜੋ ਅਹੈ ਵਹ
ਦੋਖ ਕੋ ਹੇਤੁ । ਤੈਸੇ ਸ੍ਵਾਸ੍ਵੈ ਆਤਮਾ ਨਿਰਮਲ ਭੀ ਮਲ ਲੇਤ ।
੬ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਜਟਾਂ ਨ ਰੀਗ ਇੰਦੁ ਕੋ ਸਿਵਾਰਧਾਂਗ ਧਾਰ ਹੈ

ਭੁਜੰਗ ਭੰਗਕੋ ਅਹਾਰ ਹਾਰ ਮਾਰ ਮਾਰ ਹੋਂ । ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਡੌਰੂ ਧੂਰ ਧਾਰ ਰੁੰਡ ਮਾਲ ਆਬ੍ਰਿਤੰ ॥ ਇਤੀ ਵਿਭੂਤਿ ਵਾਰ ਹੋਂ ਤਥਾਪਿ ਮੈਂ ਸਿਵਾਕ੍ਰਿਤੰ ॥ ੭ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਏਕ ਸਰੀਰ ਸਬੰਧ ਭਏ ਜਨਮਾਂਤ੍ਰ ਕੀ ਗਨਤੀ ਕਛੁ ਨਾਹੀ । ਤਾਂ ਪਰ ਜੋ ਅਨੁਰਾਗ ਕਰੇ ਸੁਤ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਤਰੁਨੀ ਧਨ ਮਾਹੀ । ਸਾਰ ਅਸਾਰ ਵਿਚਾਰਤ ਭੀ ਤਜਸਾਰ ਅਸਾਰ ਵਿਖੇ ਲਪਟਾਹੀ । ਫੇਰ ਕਹੇ ਹਮ ਜੀਵਨ ਮੋਖ ਸੁ ਏ ਕਲੂ ਕਾਲ ਕੇ ਲੱਖਣ ਆਹੀ ॥ ੮ ॥ ਗ੍ਰੰਥ ਅਪਾਰ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚਾਰ ਗਵਾਰ ਮਹਾਮਦ ਕੇ ਸੁਖ ਝੂਲਾ। ਪੰਡਿਤ ਹ੍ਵੈ ਵਿਚਰੇ ਭਵ ਮੈਂ ਨਿਜਪ੍ਰੋਜਨ ਡਾਰ ਦਯੋ ਅਨਕੂਲਾ । ਔਰਨ ਕੋ ਉਪਦੇਸ ਬਤਾਵਤ ਆਪ ਬੰਧਯੋ ਜੈਸੇ ਗੱਡ ਕੋ ਜੂਲਾ। ਸੁੰਦਰ ਊਪਰ ਤੇ ਵਹੁ ਦੀਸਤ ਭੀਤਰ ਯੋ ਜੈਸੇ ਕਿੰਸਕੁ ਫੂਲਾ ॥ ੯ ॥ ਦੇਹ ਸਿੰਗਾਰ ਅਹਾਰ ਰਜੋਗੁਣ ਮੂਢਣ ਸੰਗ ਵਿਚਿਤ੍ਰਿਤ ਮੰਦਰ । ਨਾਰਿ ਨਿਰੂਪਣ ਕਾਭਜੰਜੁ ਹੈਂ ਪੁਨ

ਮੈਥੁਨ ਆਠ ਜੁ ਗ੍ਰੰਥਨ ਅੰਦਰ। ਕਾਂਮਨਿ ਕੋ ਫਲ ਦੇਵਨ
ਲੇਵਨ ਕੂੰਦ੍ਰਪ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭਾਦਿ ਕਲੰਦਰ। ਜੋ ਬਡ ਭਾਗ ਵਿਰਾਗ
ਚਹੈ ਤਬ ਤਯਾਗ ਦਏ ਇਤਿ ਆਦਿਕ ਸੁੰਦਰ ॥ ੧੦ ॥ ਕਾਂਮ
ਕਹੇ ਮਮ ਰਾਖਤ ਜੇ ਤਿਨ ਕੀ ਰੱਖਯਾ ਤਿੰਨ ਦੇਵ ਕਰੈਂਗੇ ॥ ਜੋ ਮਮ
ਤਯਾਗ ਕੁਭੂਮਿ ਕਰੈ ਤਿਨ ਦੇਵ ਕੁਪੈਂ ਸਭ ਸੂਖ ਹਰਾਂਗੇ ॥ ਠੌਰ
ਨਹੀਂ ਤਿੰਨ ਲੋਕ ਬਿਖੇ ਤ੍ਰਿਨ ਯੌਂ ਭ੍ਰਮ ਹੈਂ ਸ੍ਰਮ ਪੁੰਜ ਧਰੈਂਗੇ।
ਜਾਰਤ ਹੈਂ ਤਿੰਨ ਤਾਪ ਤਿਨੇ ਮਮ ਧਾਰਤ ਆਰਤਿ ਸਿੰਧੁ ਤਰੈਂਗੇ
॥ ੧੧ ॥ ਚੰਚਲ ਸੰਗਤ ਤੇ ਚਿਤ ਚੰਚਲ ਅੰਚਲ ਦਾਗ ਲਗੇ ਕਿ
ਲਖਾਸੋ। ਤਾਸੋਂ ਕਦਾਚਿਤ ਬਾਚਤ ਨਾ ਅਨਥਾ ਨਹਿ ਬਾਚਤ ਕੌ
ਕਲਾਸੋ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਲਾਲ ਗਹੇ ਪਰ ਜਾਂਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਸ
ਅਕਲਾਸੋ। ਨੀਚ ਕੀ ਸੰਗ ਤੇ ਮੀਚ ਭਲੀ ਪਰ ਮਾਰਬ ਬੀਚ ਬਿ
ਨ ਮਾਸੋ ॥ ੧੨ ॥ ਢਿਗਛੈਲ ਤੇ ਮੈਲ ਲਗੇ ਦਿਲਕੋ ਤਿੰਹ ਮੈ

ਸੁਧੀ ਕੌ ਕਬੀ ਪਰ ਹੈ । ਮਦ ਪਾਨ ਸਮਾਂਨ ਧਿਆਨਿ ਤਿਸੇ ਹਰਦਯਾਲ ਕਹੇ ਬਿਖ ਕੋ ਸਰ ਹੈ ॥ ਜਿਹ ਹੇਰਨ ਤੇ ਹਿਰਦਾ ਹਲ ਹੈ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰ ਤੇ ਉਰ ਕੋ ਫਰ ਹੈ । ਖਲ ਚੰਚਲ ਸੰਗਤ ਵਾਂਗ ਹਿੰਮਾਂਚਲ ਜੋ ਪਰ ਹੈ ਗਰ ਹੈ ਗਰ ਹੈ ॥ ੧੩ ॥ ਰਘੁਬੀਰ ਰਿਦੈ ਹਮ ਜਾਨਤ ਭੀ ਭਵ ਭੋਗ ਸਰੋਗ ਬੁਰੇ ਤੇ ਬੁਰੇ । ਪਰ ਪੂਰਬ ਪਾਪਨ ਕੇ ਬਲ ਤੇ ਮਨ ਮੋਰ ਪਦਾਰਥ ਓਰ ਟੁਰੇ। ਹਮ ਮੋਰਤ ਜੋਰਤ ਨਾਂ ਰੁਚਿ ਸੋਂ ਮਰ ਹੈ ਵਿਖਿਓਂ ਮਹਿੰ ਫੇਰ ਜੁਰੇ। ਬਹੁਬਾਰ ਜੁਹਾਰ ਹਰੀ ਵਰਦੈ ਤਵ ਛੋਰ ਕਹੂੰ ਨਹਿ ਚਿੱਤ ਫੁਰੇ ॥ ੧੪ ॥ ਰੂਆਲ ਛੰਦ ॥ ਤਨ ਰਥ ਮਨ ਰਥਵਾਹੀ ਜਾਨੋ ਪ੍ਰਬਲ ਦੁਸ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰੈ ਹੈਂ ਘੋਰੇ। ਮਨ ਰਥਵਾਹੀ ਇੰਦ੍ਰਯ ਅਸ੍ਵਨ ਸੁਭ ਮਾਰਗ ਮੈਂ ਬਲ ਕਰਟੋਰੇ । ਸੋਭਤ ਦੇਹ ਸਯੰਦਨ ਮਹਿ ਜੀਵਾਤਮ ਕੋ ਪਰਮਾਤਮ ਜੋਰੇ। ਅੱਚੁਤ ਪੂਰਣ ਕਾਮ ਸ੍ਵਾਮਿ ਭਵ ਬਿਸ਼ਨੂ ਵਹੀ

ਜੋ ਦੁਬਿਧਾ ਛੋਰੇ ॥ ੧੫ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਪੁੰਨਨ ਕੋ ਆਰੀ ਹੈ ਕਿ
ਪਾਪਨ ਕੀ ਕਯਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀਰਤਿ ਕੁਹਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਧਨ ਕੋ
ਕਟਾਰੀ ਹੈ । ਸ਼ਾਂਤਿ ਕੋ ਬੁਹਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਕੋ ਕੁਠਾਰੀ ਹੈ
ਕ੍ਰਿਤਾਂਤ ਦੂਤੀ ਭਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੂਲਕੋ ਅੰਗਾਰੀ ਹੈ ॥ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿਤਾਰੀ
ਹੈ ਕਿ ਛਲ ਮੈਂ ਮਦਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਰੋਗ ਕੀ ਪਟਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਲ
ਕੀ ਦੁਆਰੀ ਹੈ ॥ ਗੁਣ ਕੂਪ ਘਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਗਯਾਨ ਬਾਟ ਪਾ
ਐਸੀ ਨਾਰੀ ਬਿਭਚਾਰੀ ਯਾਂਤੇ ਰਾਖੈ ਗਿਰਧਾਰੀ ਹੈ ॥ ੧੬ ॥ ਕੌਤ
ਨਮਿੱਤ ਕਹੂੰ ਜਨ ਜਿੰਨ ਮੋਲ ਲੀਨੋ ਗੁਣਾਗੁਣ ਚੀਨੋ ਖੇਦ ਮੋ
ਭਯੋ ਜੀਨੋ ਹੈ । ਕਹੈ ਕਾਮ ਔਖੇ ਝਟ ਕਰ ਹਟ ਦੇਤ ਪੋਖੋ, ਭਾ
ਧੋਖੋ ਭਾਰੀ ਮਨ ਸੁਤਾ ਮੰਤ੍ਰ ਲੀਨੋ ਹੈ । ਅਗ੍ਰ ਗਾਡੀ ਦਾਰ
ਯਾਪੈ ਰੇ ਚੜੌਤਰ ਤੂੰ ਕਹਜੋ ਧਨੀ ਮਾਨਜੋ ਯਾਂਤੇ ਭੂਤਬਲ ਖੀ
ਹੈ। ਕੈ ਸੂਰੂਪ ਲਾਵੈ ਕੈਸੂਰੂਪ ਗੀਤ ਗਾਵੈ ਐਸੇ ਸੰਤਜਨੋ ਕਿ

ਮਨ ਭੂਤ ਬਸ ਕੀਨੋ ਹੈ ॥ ੧੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਘੁਪਤਿ ਗਨਪਤਿ ਵਾਕ ਪਤਿ ਤਿਨਪ੍ਰਤਿ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿਬੰਦ। ਜਾਂਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ ਗਣ ਪ੍ਰਤਿ ਹਤਿ ਭਏ ਕੁਮੰਦ ॥ ੧੮ ॥ ਸਭਾ ਜਿੱਤ ਪਰਤਾਪ ਤੇ ਸਭਾ ਜਿੱਤ ਪਰ ਆਪ। ਸਭਾ ਜਿੱਤ ਕੋ ਢਾਪ ਹੈ ਸਭਾ ਜਿੱਤ ਕੋ ਜਾਪ ॥ ੧੯ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਤਨ ਕੋ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕਰ ਮਨ ਕੋ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕਰੇ ਤੀਰਥ ਸਨਾਨ ਕੇ ਜਹਾਨ ਜਸ ਜਾਂਨ ਹੈ। ਮਨ ਕੋ ਵਿਸੁਧ ਕਰ ਜੀਵ ਕੋ ਪ੍ਰਬੁਧ ਕਰ ਤੀਰਥੋਂ ਕੇ ਜਸਕਾ ਭੀ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਦ੍ਵਾਰਾ ਗਯਾਨ ਹੈ। ਤਾਂਤੇ ਸਭਾ ਜਿੱਤ ਗ੍ਰੰਥ ਹਰਦਯਾਲ ਮੋਖ ਪੰਥ ਭੇਦੇ ਚਿਦ ਜੜ ਗ੍ਰੰਥ ਜਾਨੇ ਬੁਧਿਵਾਨ ਹੈ ॥ ਜੈਸੇ ਊਚ ਨੀਚ ਮੀਚ ਕਾਂਸ਼ੀ ਬੀਚ ਮੋਖ ਲਹੇ ਤੀਨੋਂ ਦੇਵ ਵਰ ਦੀਨੋਂ ਸੋਲਾਤੀਨੋਂ ਮਾਨ ਹੈਂ ॥ ੨੦ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਜੁਗਕਾਲ ਤ੍ਰੈ ਸੁਰਨਰ ਵਾ ਤ੍ਰੈਲੋਕ। ਹੈ ਪ੍ਰਮਾਣ ਉਨੀਸ ਮਹਿ ਮੁਕਤਿ ਦ੍ਵਾਰ ਸ਼ਿਵ ਓਕ ॥ ੨੧ ॥

ਅ

ਸਵੈਯਾ ॥ ਨਹਿ ਸੁੱਧ ਅਸੁੱਧ ਕੀ ਸੁੱਧ ਪਰੀ ਮਮ ਬੁਧਿ ਅਸੁੱ
ਹੁਤੀ ਅਘਧਾਮਾਂ । ਹਰਦਜਾਲ ਵਿਰੁਧ ਜੁ ਹੈ ਵਰਣਾਰਥ ਸੁੱ
ਕਰੋ ਤੁਮ ਹੇ ਕਵਿ ਸਜਾਮਾ । ਨਭ ਨਾਗ ਸਿਧੀ ਸਸਿ ਸੰਬ:
ਸਾਵਣ ਮੰਗਲ ਤਿਥ ਛਟੀ ਪੱਖ ਸ਼ਾਮਾ । ਚੂਹਣੀ ਪੁਰਿ ਮਾ
ਅਰੰਭ ਕਰਯੋ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਲਵ ਧਾਮ ਸਭਾ ਜਿੱਤ ਨਾਮਾ ॥ ੨੨
ਦੋਹਰਾ ॥ ਨੌਮ ਸਵੈਯੇ ਸੋਰਠਿਕ ਤ੍ਰੈ ਕਬਿੱਤ ਲਲਤੇਕ ।
ਪਾਂਚ ਨਰਾਜ ਦੁਇ ਇੱਕੀ ਛੰਦ ਬਿਬੇਕ ॥ ੨੩ ॥ ਇਤਿ
ਸਾਰੁਕਤਾਵਲੀ ਮਿਸ਼੍ਰਤ ਪੰਦ੍ਰਸ ਪਾਠ । ਸਭਾ ਜਿੱਤ ਕੇ ਛੰਦ
ਦੋਸੈ ਪਾਂਡਵ ਆਠ ॥ ॥ ਸੰਪੂਰਣੰ ॥

ਪੰਥ ਦੇ ਵਾਲੀ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਦੀ

ਜਨਮ ਸਾਖੀ

ਏਹ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਕੀ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਇੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਜਾਰ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸਾਰੀ ਆਯੂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਬਕ ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਾਖਯਾਤ ਦਰਸ਼ਨ ਹਨ ਇਸ ਵਿਚ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਨੇ ਜਨਮ ਧਾਰਨਾ, ਛੋਟੀ ਜਹੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੋਂ ਆਏ ਦੁਖੀ ਪੰਡਤਾਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣਕੇ ਧਰਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਟੋਰ ਕੇ ਰੁੜਦੀ ਹਿੰਦ ਨੂੰ ਬਚਾਨਾ ਅੰਮ੍ਰਤ ਛਕਾਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਜਨਾ, ਧਰਮ ਦੇ ਵੈਰੀਆਂ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਜੜਾਂ ਤੇ ਕੁਹਾੜਾ ਰਖਨ ਵਾਲਿਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਯੁਧ ਕਰਕੇ ਇਕ ੨ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਵਾ ੨ ਲੱਖ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਕੇ ਚਿੜੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਬਾਜਾਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾਕੇ "ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਉਂ ਤਬ ਹੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਂਮ ਰਖਾਊਂ" ਦੇ ਵਾਕ ਨੂੰ ਸਿਧ ਕਰ ਵਖਾਨਾ ਦਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੜਨ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਬੀਰ ਰਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਗਿਦੜ ਭੀ ਸ਼ੇਰ ਬਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਏਹ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਹਰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦੇ ਘਰ ਹੋਨੀ ਚਾਹੀ ਦੀ ਹੈ। ਭੇਟਾ ਕੇਵਲ ੨।) ਰੁਪੈ, ਬਹੁਤ ਮੋਟਾ ਕਾਗਜ਼ ੨॥) ਰੁਪੈ ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ ੨।)

ਮੰਗਾਨ ਦਾ ਪਤਾ- ਜੇ. ਐਸ. ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਸਨਜ਼ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਲੇ ਚੌਂਕ ਮੱਤੀ ਲਾਹੌਰ

ਗ੍ਰਿਸਥ ਸੁਧਾਰ

ਏਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਰਫ਼ ਪਾਸੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਗੁਣ ਇਸਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਏਹ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਹੈ ਇਕ ਰੱਬ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਮਹਾਤਮਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਜਾਨੋ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਨੁਖ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਮਰਨ ਤੀਕਰ ਜੋ ਜੋ ਸੰਸਾਰੀ ਧੰਧੇ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਜੋ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਗਿਰੇ ਹੋਏ ਕਰਮ ਕਰਕੇ, ਪਾਪਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਡਾਂ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁਕ ਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹਟਕੇ ਨਰਕ ਦਾ ਰਾਹੀ ਬਨੀਂਦਾ ਹੈ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਉਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਵਾਰਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਮਾਨਾਂ ਦਵਾਰਾ ਜਿਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜਨ ਸੁਨਣ ਕਰਕੇ ਅੱਖ ਦੇ ਪਲਕਾਰੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸਨੂੰ ਪੜਨ ਵਾਲਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ, ਸੰਸਾਰੀ ਧੰਧੇ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਭੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਜੋ ਕੰਮ ਗ੍ਰਿਸਥੀ ਨੂੰ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਏਹੋ ਜਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਕਰ ਕੰਵਲ ਜਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਭੀ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਸੰਸਾਰੀ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਵਰਗੇ ਚਿਕੜ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਭੀ 'ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਮਾਇਆ ਵਿੱਚ ਉਦਾਸੀ' ਦੇ ਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਤੁਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰੀ ਕੰਮ ਧੰਧੇ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਾ ਲਈਏ ਤਾਂ ਏਹ ਪੁਸਤਕ ਮੰਗਵਾਓ ਜੇਹੜੀਆਂ ਗਲਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਤੇ ਭੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਉਹ ਸਖੀ ਦਿਲ ਆਰਫ਼ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੂਲ ।।।) ਆਨੇ

ਵੈਰਾਗ ਸ਼ਤਕ

ਏਹ ਪੁਸਤਕ ਰਾਜਾ ਭਰਥਰੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਵੈਰਾਗ ਕੁਟ ੨ ਕੇ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਫਿਰਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਜੇਕਰ ਸਾਰੀ ੨ ਰਾਤ ਬੈਠਕੇ ਸਮਾਧੀਆਂ ਲਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹੋ, ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਜਪ ਤਪ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਪਰ ਵੈਰਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਯਾ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰੀ "ਵੈਰਾਗ ਸ਼ਤਕ" ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹਕੇ ਵੇਖੋ ਜਿਸਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਵੈਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਵਸਤੂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਉਨ ਦਾ ਕੀ ਕੰਮ ਹੈ, ਗੱਲ ਕੀ ਏਹ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਹੈ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਟੀਕਾ ਭੀ ਇਕ ਬੜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪਾਸੋਂ ਐਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਞਾਣੇ ਤੋਂ ਅਞਾਣਾ ਭੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਕਵਾਰ ਮੰਗਵਾਕੇ ਵੇਖੋ। ਮੁਲ ।॥)

ਮੰਗਵਾਨ ਦਾ ਪਤਾ—

ਜੇ. ਐਸ. ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਸਨਜ਼ ਪੁਸਤਕਾਂ ਛਾਪਨ ਤੇ ਵੇਚਨ ਵਾਲੇ

ਲੁਹਾਰੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਅੰਦਰ ਚੌਕ ਮੱਤੀ ਸੱਚਦੇਵ ਬਿਲਡਿੰਗ ਲਾਹੌਰ

ਮਹਾਂ ਭਾਰਤ ਅਠਾਰਾਂ ਪਰਬ

ਦੇ ਇਕ ਲੱਖ ਸ਼ਲੋਕ ਦਾ ਟੀਕਾ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ, ਛਾਪਾ ਟੈਪ

੧—ਪਰਬ ੪੦੦ ਸਫੇ ਦਾ ਮੋਖ ੩)

੨-ਸਭਾ ਪਰਬ ਮੋਖ ੧), ੩-ਬਨ ਪਰਬ ਮੋਖ ੪॥)

੪ ਵਿਰਾਟ ਪਰਬ ਮਖ੧) ਪਉਦਯੋਗ ਪਰਬ ਮੋਖ ੨॥)

੬-ਭੀਸ਼ਮ ਪਰਬ ੨॥), ੭-ਦਰੋਣ ਪਰਬ ੩॥)

੮—ਕਰਨ ਪਰਬ ੧।), ੯ ਸ਼ਲ ਪਰਬ ੧)

ਜੇ. ਐਸ. ਸੰਤਸਿੰਘ ਐਂਡ ਸਨਜ਼

ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਲੇ ਲੁਹਾਰੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਅੰਦਰ ਚੌਂਕ ਮੱਤੀ ਲਾਹੌਰ।